

Titel: Blandinger. [No. 1-7 Lørdag 10. Oktober - 21. November 1772]

Citation: "Blandinger. [No. 1-7 Lørdag 10. Oktober - 21. November 1772]", i *Luxdorpha samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 18*, J.R. Thiele, 1772, s. 1.
Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-2_018-shoot-workid2_018_001.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorpha samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 18

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

No. 1.

Blandinger.

Løverdagen den 10 Oktober 1772.

1. Smaa Stykker i Vers og Prose.

1. Tanker i Anledning

af

Hendes Kongelige Høiheds, Prindsesse

Charlotte Amalies

høie Fødselsdag.

Charlottes Siel er Dydens reene Tempel Og Hendes Liv en deilig Sommerdag: Det viser i et straalende Exempel Gudfrygtigheds Belønning og Behag.

O Gud lad Christian og Hans

Undersaatter

Sin gode Engel, sin Velsignelse!

Lad Fierde Friedrichs Stammei Hans Daatter Hans kongelige Dyders Billede!

2

2. Erfarenheds Forklaring over end eel brugelige Ord. Ved en fransk Officeer.

A, B, C. Mange klygtige Hoveders heele

Videnskab.

Accidenser. Sammenbragte Børn af Ret og Uret.

Apparence. Et moralsk Forhæng, bag hvilket man sikkert kan gjøre hvad man lyster.

Armod. Et Slags Onde, som gjør større Skade end Udyd.

Auction. Et Slags Kiøbmandskab, hvori man pleier at sælge med Skade eller at købe til Unytte.

Autorer. Besynderlige Slags Folk, som ofte blive modbydelige ved deres Indbildning, og ofte keedsommelige ved deres Lærdom.

Bataille. Et blodigt Raserie efter Befalning.

Begierligheder. Ere ofte langt sødere

end deres Opfyldelse.

Bravoure. Den første Dyd Soldaten, den sidste Officeeren behøver.

Bøger. Smagens Prøvesteen og den Viises Rustkammer. Comedie. Efter Sigende Sædernes, men i sig selv alleene Forstandens Skole.

3

Complimenter. Ord som man opramser med ligesaa megen Meening, som smaa Børn, der læse til Bords.

Conversation. Sammenblandet Sniksnak som ligner Pactolus: fornuftige Tanker findes som Guldkorn i en heel Strøm.

Creditorer. Ærlige Folk som altid maa have Uret, og som lære Høflighed uden Betaling.

Duel. En nødtvungen Misgierning.

Dyd. En herlig Ting i alles Øine som enhver danner efter sit Sind.

Effronterie. En sikker Vei at komme igiennem Verden, naar den ledsages af Forstand.

Flatterie. Et Garn hvori man fanger Taasser.

Fordomme. Fornuftens ældgamle Fiender.

Forfængelighed. Æres og Daarligheds Datter.

Forstand. En farlig Løgtemand for store Hoveder.

Fortieneste. En Ting som man ikke kan bedømme, med mindre man selv haver nogen.

Forvoventhed. En Handling som kaldes langt anderledes, naar den lykkes.

Fortsættelsen efter Leilighed.

4

3. Til en Gravskriftmager. Efter Pope.

Stax, lad os med Gravskrifter eengang i Roe: Du gjør dem saa høie, saa lange.

Det halve du skriver kan Folk ikke troe,

Og Resten, den læser ei mange.

—M—.

4. Et ypperligt Middel imod Trødske.

Trødske er hidtil bleven holden, i det mindste af Almuen, for een af de farligste eller dog vanskeligste Tilfælde, især hos Voxne; ja for et Tegn til Døden i de onde Febre.— Den kan ogsaa være slem og ubetvingelig nok hos visse særskilte Syge; men i Almindelighed er den ikke saa vanskelig at faae bort, naar man bruger den rette Hielpemaade. Den, som jeg nu skal beklendtgjøre for Publicum, er den sikkerste, lemfældigste og letteste af alle.

Eet Quintin gandske fiin stødt Borax smeltes i to Spiseskeer fulde af kaagende heedt Vand. Dertil kommer man da ligesaameget Rosenhønning eller anden god Honning. — Med denne Saft bliver Trøsken besmurt eller penslet: den Syge kan ogsaa blive sprøitet eller gurgle sig dermed, naar man gjør det

5

tyndere med lidt meere Vand. Om Patienten endog skulde synke noget deraf, skader det aldeles ikke. Denne Renselse igientages efter Fornødenhed, hver tredie Time eller tre Gange om Dagen. Paa denne Maade er Trødske gemeenligen meget let at faae reent bort, enten det er hos Unge eller Gamle.

Dette Middel er lige nyttigt hos smaa Børn saavelsom Voxne: og de endogsaa, som mest elske Huusraad, bør at have Høiagtelse derfor; thi omendskiønt det nu bruges af de beste Læger, saa haver dog en gammel Kone allerførst opfunden det.

D —.

5. En Ord-Gaade. Logogryphon.

Nysgierige her er en Gaade,

Paa Herr Mercur de Frances Maade,

Nu brugelig i Kongens Kiøbenhavn

Til Tidsfordriv. Og for de Rige

Er Tidsfordriv saa god som Gavn. —

Her er en Logogryph. Det er at sige:

En Ting at giætte, i hvis Navn Man giætter mange andre Ting tillige.

Jeg fødes Stykke efter Stykke,

Af lige Farve, lige Skikkelse;

Men ulig Sindelaug og ulig Lykke.

Jeg fandtes først hos Engelske. —

6

Dog holdt det er ei af det Heele, Min Læser, du skal kiende mig; Nei, ved at rage i de skiulte Deelee Mit Navn besidder, skal du hielpe dig. Syv Lede har det. Øv dig nu:

Riv hver en Stavelse itu:

Og dan deraf udi din kloge Hierne En Bogstav-Ambe, Terne og Quaterne.

Der finder du det glimrende Metal, Saa rart at finde andre Steder;

Det som befaler hvad du skal;

En Fugl som saare ilde quæder;

En anden, kiælen Elskovs Billede;

Et Forraadshuus hos vore Bønder;

Et Slør paa Chloes Bryst og Engene; En Stand, den Vornede ei meget ynder; Det første Offer for Misundelse;

En Vædske overmaade bitter;

Den beste Rente af et Faar;

En Modetur hos Moscoviter;

Og tvende Perioder i et Aar.

Du seer en Plads umistelig i Stæder;

En Ting nødvendig i en Bog;

En Skabning baade ond og klog.

Og liig et Menneske i Gang og Sæder;

Et Sted, som findes vist hvor Bierg og Klipper er; En slugen Fisk for haard for svage Mager:

Et Bad, som Kokkepigen laver

7

Til Fade og Tallerkener. —

Dog see ret til, du seer til visse Foruden Hielp af alle disse,

Med egne Øine, hvo jeg er. Y —.

6. Landsbypræsten.

En Fortælling ved Dr. Goldsmith.

Jeg haver altid været af den Meening, at en brav Mand, som gifter sig og opdrager endeel Børn, gjør sit Fædreneland langt større Gavn end den, som bliver i den eenlige Stand og ikkun raisonerer om

Folkeformerelsen. Af den Aarsag havde jeg neppe været eet Aar i Kiolen førend jeg begyndte for Alvor at tænke paa at gifte mig. Jeg saae i at vælge mig en Kone paa samme Egenskaber, som hun gjorde da hun udsøgte sig en Brudeklædning: ikke paa en glimrende udvortes Anseelse, men paa saadanne Dyder, som holde længst.

For at lade hende vederfare Ret, saa var hun et got retskaffent Fruentimmer: og hvad Levemaaden angik, da vare der faa Landsbyfruer som overgik hende. Hun kunde læse sit Modersmaal i hvilken Bog det skulde være, uden at have nødvendig at stave sig meget frem; og i at sylte, bage og koge havde hun ikke sin Mester. Hun gjorde sig ogsaa til af hendes Huusholdningskunst, omendskiønt jeg kunde aldrig mærke at vi bleve rigere ved alle hendes Paafund. Ikke desmindre elskede vi hinanden

8

inderligen, og vor Kiærlighed tiltog med Alderen. Der var heller ikke noget som kunde gjøre os vrede paa Andre eller paa os selv. Vi havde et smukt Huus: det laae i en behagelig Egn og imellem gode Naboer. Aaret tilbragte vi med moralske saavel som Land-Forlystelser, med at besøge de riige Raboer og at see til de Fattige. Vi havde ingen Modgang at frygte, ingen Besværlighed at udstaae: alle vore Begivenheder tildroge sig ved Caminen, og alle vore Vandringer gik fra den blaae Seng til den brune.

Siden vi boede nær ved Landeveien, saa havde vi ofte Besøgelser af de Reisende eller Fremmede, der vilde smage vor Stikkelsbærviin, som vi vare meget berømte for: og jeg maae tilstaae, med al historisk Sandfærdighed, at jeg aldrig mærkede at en Eeneste af dem havde noget at sætte ud paa den. Endogsaa vore Sødskende-Børn, Frender og Slægtninger i det fyrgetivende Led, erindrede sig alle, uden ringeste Hielp af Genealogien, deres Slægtskab med os og kom meget ofte for at besøge os. Nogle af dem gjorde os vel ingen stor Ære ved disse Fordringer paa vort Slægtskab, da der vare baade Blinde og Halte iblant dem. Dog paastod min Kone stedse, at de burde spise ved samme Bord som vi, da de vare vort Kiød og Blod. Havde vi altsaa ikke meget riige, saa havde vi dog meget fornøjede Venner omkring os; thi den Anmærkning vil man altid finde rigtig, at jo fattigere en Giest er,

9

jo bedre smager ham det man byder ham: og ligesom nogle Mennesker gabe med Forundring paa en braaget Tulipan eller en spættet Sommerfugl, saa haver jeg altid været en Elsker af fornøjede Ansigter.

Ikke desmindre, naar een eller anden af vore Slægtninger havde et slet Gemytte eller slette Sæder, og vi gierne vilde være af med ham, saa pleiede jeg altid at passe det saaledes at jeg kom til at laane ham, naar han tog bort, en Reisekiortel, eller er Par Støvler, eller undertiden en Hest af ringe Værdie: og jeg havde den Fornøielse, at han aldrig kom igjen. Saaledes blev Huset frit for dem, som vi ikke kunde lide; men aldrig vidste man, at min Dør var lukket for den Reisende eller Trængende.

Paa saadan en Maade levede vi nogle Aar, i en meget lykkelig Tilstand; dog kunde der indløbe een og anden af de smaa Fortredeligheder, som Forsynet tilsender os, for at forhøie sine Velgierninger. Ofte plyndrede Skoledrengene min Frugthauge: og min Kones Bagværk bortsnappede Kattene eller Børnene. Undertiden faldt Herremanden i Søvn over de mest rørende Steder i min Prædiken; eller den naadige Frue knixede ikke artig nok for min Kone. Dog overvandt vi snart den Fortred, som saadanne Tilfælde gjorde os: og nogle Dage derefter pleiede vi al forundre os over at saadanne Smaating havde kunnet gjøre os nogen Fortred. Fortsættelsen følger.

10

7. Fortvivlelse af Kiærlighed.

En Sang.

En Efterlignelse af hagedorn.

I Sandhed den er at beklage.

Den sorrigfulde Elskovs Træl,

Hvis Taare aldrig kan indtage

Den Skiønne, som indtog hans Siæl.

Al Nattevaagen, Beden, Skrigen

Er spildet paa en haardfør Møe:

Den Stakkel maa dog endeligen,

Af bare Suk og Klage døe.

"Clarisse" raabte Stax: "Grusomme!

Du vil da aldrig elske mig!

Du vil jeg skal af Sorg omkomme!

Velan jeg vil adlyde dig!" Stax glemte at han var en Christen:

Dog hvad kan ei Fortvivlelse?

Han rendte lige op i Quisten

Og — stod og saae paa Folkene.

Man bad ham komme ned at spise.

Han kom; men ach! han kom ihu,

At Stax, det Offer for Clarisse,

At han var levende endnu.

"Clarisse!« raabte han; "du byder Den allertroeste Elskers Død!

Det er for dig mit Blod nu flyder!"

Saa tog han Kniven og star Brød.

11

Knap var han mæt saa fandt hans Hierte, Igien til Selvmords fæle Drift.

Uheldig Elskovs lønlig Smerte Er best at stille ved Forgift.

Saa tænkte Stax og fandt, desværre? Fortvivlendes Liv-Medicin:

Og ret for Alvor at crepere

Han tog og drak en Flaske Viin.

Nu bander han sin onde Lykke,

Som skuffer hans Fortvivlelse.

Han henter Skammel, Søm og Strikke Og sværger paa, nu skal det skee.

Dog Elskere er at beklage,

Som døe i alt for megen Hast;

Hans Søm og Strikke var for svage Og Skammelen stod ikke fast.

Sin egen Banemand at være,

Den Ting er noget vanskelig;

Dog var endnu et Middel meere,

Det letteste: at quæle sig.

Begiærlig at forkorte Piinen,

Tilskyndt af sort Melancolie,

Gik Stax til Sengs, krøb under Dynen Og sov fra Elleve til Ti.

12

8. Smaa Kneb.

Til Nytte for Procuratorer.

Tagen udaf Nouvilles Causes celebres.

En Advocat havde en Sag for et faderløst Barn paa 4 Aar. Da han var i sin beste Tale, tog han Barnet paa sin Arm og bad Dommerne med de mest rørende Ord, at betragte dets uskyldige og forladte Ungdom. Barnet græd og dets Taare, som kom Advocatens Veltalenhed til Hielp, bragte alle Nærvæende til Medlidenhed.

Hans Contrapart blev uroelig, da han saae alle Hierter i Bevægelse til den Lilles Fordeel. Han opløftede sin Stemme og sagde til Barnet: "Hvad fattes dig, min søde Glut, hvorfor græder du?"

"Han kniber mig:" raabte den lille Uskyldige. — Paa Timen blev heele Selskabets sympathetiske Bedrøvelse til Latter: alle de rørende Ord den Anden havde brugt, gjorde ham og hans Sag meere Skade end Nytte: og man kunde længe ikke glemme denne List, som ret kunde kaldes et Kneb.

13

II. Videnskaber.

Pressefrihedens andet Aar haver endet sig paa saadan en Maade, at man dog eengang kan gjøre sig Haab om at den hæftige Fermentation i den Danske Litteratur, som en løsgiven Indbildningskraftes, eller rettere Skrivekløes første Heede og Tidernes politiske Giær have given Anledning til, endeligen er nær ved at udrase. Projectmagernes Vind og Dunster synes at have gjort sig Luft og søgt igien til det Vacuum, de vare komne fra: det Vandagtige som de elendige Poeter have spædt til, er bortdunstet: den Forgift og Galde Ondskab havde spyet sammen, er bleven mat og harmløs: og det tunge taassede Væv haver sat sig til Bunds, ligesom det lette Fiads er alt bleven afskummet og brugt til Huusbehov. Sandheds, Vids og Lærdoms reene, sunde Viin kommer nu frem igien, ufordervelig af de heterogene Materier, som gierne ville hænge sig ved.

Der er neppe nogen Videnskab, som ikke i disse sidste Tre Maaneder er bleven beriiget med eet eller andet nyttigt Skrift, og nogle iblant disse kunne endogsaa ansees som Mesterstykker.

14

Behøve vi vel at lede efter Exempler, som kunne tiene til Beviis? Der ere nok; men Eet af de Vanskeligste og Heldigste, en Guldbergs Verdens-Historie er allene tilstrækkeligt; et Værk, som underholder ligesaameget som det underviiser, hvori historisk Rigtighed findes foreenet med classisk Ziirlighed; og hvis Læsning er forbunden med eu bekymret Frygt for at det maatte have endeel andre ypperlige Skrifthers Skiæbne, at blive ufuldført, eller det som værre var,

at blive fuldført af en anden Autor.

Vel have vi seet for nylig endnu et

Exempel paa alt det som kan kaldes elendig

Scribent i denne Titels heele Strækning: en Junior Philopatris oplivet og opstanden eller forflyttet i en patriotisk Sandsiger. Dog denne Autor haver sat sig strax under, og i visse Maader uden for al Critique. I Almindelighed er det aldeles ikke saa ilde gjort af slette Skribenter, at de skrive lige ved Siden af de Ypperlige: de tiene til at sætte disse i et større Lys: og man kan ligne dem med en Mørk Forgrund paa et Skilderie, som gjør saa fordeelagtig en Effect paa det Heele.

Octobermaaneds første litterariske Producter ere Følgende.

15

1. Beschreibung von Arabien. Aus eigener Erfahrung und im Lande selbst gesamleten Nachrichten abgefasst von Carsten Niebur.

Trykt hos Møller, 2 Alphab. 4. med 26 Kaab. Sælges hos Heiniche og Faber for 5 Rdlr.

Dette kostbare Værk, som skal tilfredsstillende saa mange Lærdes og Ulærdes Længsel, er nu eengang kommen for Lyset, efter at Forfatteren ved et Kort over Arabien i Forveien havde bestyrket Publicums Tillid til hans Efterretningers nøiagtige Rigtighed. Han har nu opfyldt dette Haab og beriget fleere end een af Videnskabernes Deeles med magtpaaliggende Oplysninger. Dog de, som mindre have seet paa denne Reises Øiemeed og sande Nytte, end paa de Reisendes formodentlige Tildragelser paa saa lang en Vei, iblant saa mange vild fremmede Nationer og i Særdeleshed i det Land, hvormed de have læst tusinde og et Æbentyr, ville ingen Føde finde for deres Nysgierighed.

2. Einer Tambeskielver, et Sørgespil i fem Optog til Brug for den K. D. Skueplads, ved Joh. Nordahl Brun, Medlem i det Norske Videnskabers Selskab.

Trykt hos Godiches Enke 5 Ark 8. Sælges hos Forfatteren for 2 Mark.

Dette deilige Stykke er da det første gode originale Sørgespil i danske Vers over et Subject af Fædrenelandets Historie; thi Jomfru Weydes Beleyring er vel et tragisk Stykke og tilvisse et Original, men ikke det som kan kaldes Skuespil. — Men hiin sande Tragedie hører egentligen til det dramatiske Fag; dog yde vi i forbigaaende vor Hr. B. Tak for den Fornøielse, som Hans Einers Læsning nu allerede haver forskaffet os.

16

III. Dramaturgie.

Omendskiønt vi vente med Længsel efter at see det muntre Stykke, Kiærlighed uden Strømper, saavel som den rørende Einer Tambeskielver opført, saa vilde vi dog endmeere glæde os end meere dertil, hvis Forfatterne vilde føie os i at gjøre følgende smaa Forandringer, hvorved vist ikke skulde tabe af deres Skiønheder.

Kunde ikke det Udtryk "det veed, det veed vor Herre" omdannes til "det maa Himlen viide" eller en anden ligelydende Talemaade? Kunde ikke den nye Psalme-Bog blive fra Theatret og en gammel Vise-Bog, eller nogen anden Bog træde i dens Stæd?

Iligemaade ønskede vi at Einer maatte faae saadant et Banesaar, som tillod ham at kunne gaae saa langt og at tale saa længe. En Piil siges ikke at dræbe førend den drages udaf Saaret; men den der haver en Piil siddende i Lungen, lader nok være at dialoguere saaledes som Einer gjør. Voltaire, som synes her og der, i sær S. 57 at have været Hr. Bruns Mønster pleier endogsaa at iagttage Chirurgiens Regler.

Kiøbenhavn 1772.

Trykt hos Johan Rudolph Thiele, boende i store Helliggeiststræde.

17

No. 2. Blandinger. Løverdagen den 17 October 1772.

I. Smaa Stykker i Vers og Prose.

I. Tanker i Anledning

af

Hans Kongelige Høiheds,

Prints Friderichs

høie Fødselsdag.

Prinds, i hvis Aarer flyder,

En dobbelt Heltestammes Blod,

Du elskte Søn af Friedrich From og God, Du himmelyndte Arving til Hans Dyder!

Bliv ved som Han at være Nordens Lyst, Som Han vær Menneskenes Glæde:

Saa arver ogsaa Du et Kongesæde,— En Throne i vort Bryst.

18

2. Poetens egne Anmærkninger over det Foregaaende.

For at forekomme fremmed Critique i Henseende til et Udtryk, som jeg selv holder for smukt fordi det er sandt, men som letteligen kunde støde de Betænkelige, maa jeg vise Læseren— ikke til Aristoteles, Horatius, Batteux, Home o. s. v. — men til Friederichsborg Slot. Af alle de Inscriptioner, som jeg haver havt Leilighed at læse paa de Stores og de Vises Eftermæler, i sær i Peters-Kirke i London, haver ingen rørt mig meere end den, som findes paa een af hiin ærværdige Slots Bygninger, for saavidt samme indeholder en ypperlig Konges uhyklede og beskeedene Berømmelse, eller rettere Character. De faa Ord

"Friederich then Anden god oc from"

sige i vore Tanker langt meere og tale langt stærkere, end kold Lærdom eller smigrende Vid nogentiid formaaer at gjøre: thi de sige intet andet end Sandhed og de tale lige til Hiertet. Det rette Majestætiske fremstraaler des klarere, da det ikke er indsvøbt i Konstens Prydelser. Hvilken Ære for en Regent at sætte sin Høiheds Attributer saavel som sin personlige Character i Godhed og Fromhed!

19

Alle andre Titeler, som tillægges Potentaterne, Uovervindelighed undtagen, kunne have deres Grund og Nytte, minde den Herskende paa sin Værdigheds Pligter og forhøie Undersaatternes Begreb om den Ærbødighed de skylde ham; men Godhed og Fromhed vinde Hierterne endogsaa uden for hans Rige, hos republicanske Friheds-Trælle og hypochondriske Forfægtere af de Dødeliges Liighed.

3. Til Voltaire.

Efter det Engelske af Young.

Du er saa ond, saa gammel, fæl og tynd,

Du minder os paa Miltons Død og Synd,

4. Et tilforladeligt Middel imod Liigtome.

Reent at borttage denne Plage, især naar den er ret indgroet, er let at sige men ikke let at gjøre. For ei at spille Tiid og Penge med Huusraad og udenlandske Plastere, vil jeg allene tilraade et af de beste blødende og løsnende Midler.

Dette bestaaer i et lidet Stykke af et Aloe-Blad, frisk lagt paa saa ofte det er bleven tørt, saaledes at den inderste eller saftige Side kommer til at ligge paa Liigtør-

20

nen. Den Blanding af Gummi og Harpix, som giver de fleeste Plastere sine Kræfter, findes reenere og mildere i disse Blade.

Det er med en stram spændt Traad, at man afskiær saadant et Stykke af Aloe-Planten.

5. En Ordgaade.

Høivise, Giættefærdige!

Hvis Næse ideligen rager I Ting for Eder uvedkommende,

Hvis grandskende Forstand opdager Den skiulte Grund til hver Tildragelse,

Den hemmelige Drift til det Folk foretager:

O lader paa en stakket Tiid Et Naboelaug, en heel Regiering være.

Og bruger den utrættelige Fliid,

Det skarpe Syn, hvormed I dechiffre, Analysere, combinere,

Og ufeilbarlig demonstrere.

Til meer behagelige Øvelser Og giætter hvad Slags Ting jeg er.

Jeg tager min Oprindelse Af to Bevægelser, alt stille stridige.

Som sielden finde Sted tillige —

Dog, Læser, lad Dig mine Deeles sige.

Hvad Navn jeg har: viid, det bestaaer af Fem. Prøv nu engang Din Konst paa dem.

21

Du seer en blodløs Levning af et Saar;

En Deel i Legemet, som aldrig savner Væde ;

En anden, to Slags Pinslers Sæde;
En Mundfuld af den Sorigfuldes Glæde;
Et Vand som stille giennem Engen gaaer.
Men ved en Mølle praleragtig skralder,
Og taus igien i større Vande falder;
Et Tal som man Fuldkommen kalder;
Det som Enhver, i Rettergang paastaaer;
Et Stykke Træ, umisteligt i Baade;
Og Tiidens længste Periode
For mange Tusinde, desværre! — Dog, min Ven,
Dit Hierte maa nu kiende mig igien,

6. Hvorledes Hyacinther drives om Vinteren paa Glas med Vand

De stunder nu til Vinteren. — Det er ret vel, hører jeg en stor Mængde Folk af Smag og Levemaade sige, Sommeren er smuk nok, men den er saa kiedsommelig, ingen artige Selskaber kan man faae samlet, uden man skal reise heele Miile efter dem, den eene er paa sine Godser, den anden paa sit Lyststæd og den tredie i Torbek, Tuborg eller hos gode Venner paa Landet, reiser man selv med, saa er der dog liden eller ingen Forandring, Skov og Mark et Stæd, eller Mark og Skov et andet Stæd, derimod om Vin-

22

teren saa have vi Comoedier, Baller, Concerter, Beføgelser. Sammenkomster: og naar andet sattes, saa er Spillebordet et sikkert Middel til at fordrive Tiden. Dersom alle tænkte saaledes, saa kunde jeg pakke sammen, og kaste denne Afhandling paa Ilden; men til Lykke er der en stor Mængde andre, som sige: det er ret ilde, at Vinteren er saa nær, som beklage at Sommeren er for kort, og som gierne ville strække den saa langt de kan; at gjøre Sommeren selv længere end den er, nødes vi til at lade være; men dens Billede, Blomsterne, haver Kunsten tvunget Naturen til at forsyne os med til en Tiid, da vores Øie og Næse ellers maatte savne denne behagelige Vederqvægelse.

Den som endog ingen Følelse haver af Sommerens Behagelighed, gidder dog gierne seet og lugtet en smuk Blomst, og mange andre finde en Vellyst deri, som forsøges naar de selv have drevet den. Dem haaber jeg derfor det vil være en Fornøjelse, at blive underrettet om de ringe Haandgreb, ved hvilke alle Blomster heele Vinteren igiennem kan have.

Den jeg først vil begynde med er den smukke Hyacinthe. Enhver af mine Læsere veed, at den er enten dobbelt eller enkelt og

23

hver af dem igien, hvid, blaa eller rød, hvilke trede Farver atter udgiøre utallige Forandringer. De kunde alle drives; dog ere visse iblant dem tidligere end andre, hvilket erfares af alle Blomster Catalogi og af den Gartner som sælger dem.

Der ere tvende Maader at drive dem paa, enten i Jord eller paa Glas med Vand; endskiønt denne sidste Maade er et lidet Tyrannie imod Zviebelen, som altid gaaer i Løbet, saa er det dog saa behændigt og saa net, at den altid maa finde Elskere; jeg vil derfor her nøie beskrive denne Maade og spare den anden til næste Gang.

Man sørger først for at faae gode Zviebler, som have lagt paa et luftigt Sted, siden de bleve taget ud af Jorden, men dog ikke alt for rørt, disse legges paa Glas, som faaes i alle Glas Boutiquer, med saa snever Aabning, at Zviebelen ikke kan falde ned. Dagen naar den skal lægges er ligegyldig, det kommer allene an paa, til hvilken Tiid man vil have den i Blomster: derefter retter man sig, da det kan skee fra først i Sept. til sidst i Februario og sildigere. Naar Zviebelen drives godt, bør den blomstre en Maaned efter at den er paalagt, hvorefter man kan passe Tilden.

24

Naar man haver faaet et Glas som passer til Zviebelens Størrelse, fyldes samme med Vand og det saaledes, at Vandet naaer til Halvparten af Zviebelen. Derpaa sættes Glasset paa et tempereret Sted, helst ved Vinduet, siden den friske Luft er nødvendig naar man vil have en smuk Blomst, hver Dag øses alt Vandet fra Zviebelen, og reent Vand i Stæden, dog uden at tage den udaf Glasset, siden Rødderne derved lettelig tage Skade, hver Aften flyttes Glasset fra Vinduet, paa det ingen pludselig Nattekulde skal gjøre Skade, og om Dagen nyder Blomsterne en tempereret Varme, dog kan den taale stærkest naar den vil springe ud; saasnart Blomsteret er forbi, hænges Zviebelen op paa et luftigt Stæd, men at den ikke fryser; og lægges derefter i Augusto i Jorden, da den det næste Aar vel selv gaaer ud; men giver dog ofte endeel Unger.

Dette er heele Omgangen, nu maa jeg endnu gjøre nogle Anmærkninger: Vel er det ligemeget til hvad Kant Stuen ligger hvor Zvieblerne staae, dog er det best naar den vender mod Sønden.

Ere Vinduerne utætte, da bør de tilkliines, paa det ikke en pludselig Kulde skal fordærve heele Arbeidet.

25

Vandet, som hver 24 Timer gives dem frisk, maa have staaet nogle Timer i Stuen, saa det er nogenledes kuldslaet; iiskoldt Vand sinker Væxten mangfoldig. Regn-Vand er det beste, dog er vores almindelige Pompe-Vand meget godt, men Kulden maa være derfra.

Man haver andre Stæder fiirkantede Kar af Leer med afdeelte runde Huller til Zviebler: derved er den Fordeel, at man kan have mange paa et lidet Rum; ved Bunden af disse Leerkar er en Tud med Tol, som tages ud naar Vandet skal afløbe, hvorved man saa meget nemmere kan give dem frisk Vand hver Dag.

De maa aldrig komme Ovnens for nær, men naar de staae ved Vinduet, kan en stærk Varme i en daglig Stue engang imellem ingen Skade gjøre dem. Derimod maa nøie vogtes, at Kulden hverken Nat eller Dag bliver saa stærk, at Vandet fryser; skulde det imidlertid skee uforvarendes, er derfor ikke alt tabt; hvis Frosten ei haver beskadiget Zviebelen, saa kan den naar Vandet jævnt optøes endnu komme sig, endskiønt sildigere og med et svagere Blomster.

26

II. Videnskaber. De som kunde tvivle paa de Kiøbenhavn-

ske Læreres Flittighed i at undervise og paa vore Studerendes Leilighed til at høre alle de Videnskaber, der bør at læres ved et Universitæt, ville behage at kaste et Øie paa følgende Efterretninger om de offentlige saavel som private Forelæsninger, som nu virkeligen holdes.

I Gudslæren have vi en Doct. og

Professor Holm, som læser baade offentligen over en Christens Pligter imod sin Næste: og privat over den dogmatiske Theologie; hvorved han ogsaa holder et theologisk Collegium examinatorium.

Hr. Professor Studsgaard lærer offentligen den antithetiske og privat den dogmatiske Theologie: derhos læser han over Naadens Midler og holder et Collegium examinatorium saavel som Homiletiske Øvelser.

Af Hr. Professor Balle have vi exegetiske Forelæsninger over det nye Testament, over det sammes Kirkehistorie, over den dogmatiske Theologie, og over den

27

dertil hørende Historie. Foruden disse holder han ogsaa Prædikeøvelser og en ugentlig Repetitions-Examen.

Disse Forelæsninger, af hvilke de Førstnævnte ere offentlige, haver Hr. Professoren begyndt med ligesaa mange Taler, der kunne ansees som sikke Borgener for den Grundighed og Behagelighed, som de Studerende love sig af denne Lærer. — Samme fem Taler ere trykte hos Hallager, 65 S. 8. og faaes tilkiøbs hos Gyldendal for en Mk.

Endeligen læser ogsaa Hr. Seidlitz, Provst paa det Kongel. Communitæt og Biskoppens Vicarius, offentligen over den naturlige Theologie efter Guldbergs.

I Lovkyndigheden have vi vel ikke fleere end een Lærer, som virkeligen læser: nemlig Hr. Etatsraad og Professor von Obelitz; men denne holder ei allene offentlige Forelæsninger over den hypothetiske Natur-Ret: men ogsaa private over den moralske Philosophie, tilligemed Natur-Retten og over den Rommersktydske og Dansk og Norske Proces efter Struvens fjerde Bog.

Fortsættelsen følger.

28

III. Litterarisk Journal.

3. Patriotiske Erindringer ved det uden vedbørlig Autorisation oprettede General Commissions Directorium.

Trykt hos Hallager, 24 S. 8. Sælges hos Pelt, Buch o. a. m. for 6 Sk.

Disse halvandet Ark indeholder ikke meere Materie end Adressecontoirets egen Anmeldelse: men man finder her det nye Anlæg forestillet paa en heel anden Maade, og betragtet fra en Side, hvorfra nok Fleere betragte det. Den tillagte Fabel viser at Forfatterne er ikke meget heldig i Digt; hvor lykkelig han derimod haver været, i at sige Sandheder, det overlade vi Publico at dømme om. I Skrivemaaden haver denne Autor megen Liighed med een af vore første politiske Stridsmænd, som ligeledes gav Anledning til critiske Undersøgelser paa

4. Grundig og tydelig Anviisning til den civile Bygningskonst, hvorudi vises hvorledes man kan bringe de fem Ordener i en god Overeensstemmelse og vel anvende dem i heele Bygningskonsten efter de fem ældste og beste Bygmestere, nemlig Vitruvins, Serlio, Scamozzi, Vignola og de Romerske Antiquitæter. Udgiven til Nytte for den studerende Ungdom paa det kongel. Danske Skildre Billedhugger og Bygnings-Academie, af Georg Conrad Anthon, kongel. Byg-Inspecteur og Informator sammesteds. — Gründ-

29

liche und deutliche Anweisung zu der civilen Baukunst o. s. v.

Trykt hos Müller, 20 Ark Fol. med 51 Kaabber.

Sælges hos Rothe for 16 Mk. 8. Sk.

Denne nyttige Afhandling er som Titelen viser allerede udkommen 1751, og kan ikke ansees som ny, undtagen for saavidt Forfatteren, som siden den Tiid er bleven kongel. Hofbygmester, haver forøget den med et lidet Tillæg og igien ladet den anmelde. I Stedet for Critique over et Arbeide, som er ganske uden for vort Selskabs Sphere, ville vi allene her fremsætte et Ønske, som enhver eftertænksom Læser vil nok bifalde, at enten denne erfarne Forfatter, eller nogen anden duelig Architect, maatte tiene Fædrenelandet med saadan en Anviisning, hvoraf endog den Ringere, i Kiøbstæder saavel som paa Landet, kunde benytte sig og eengang lære at give sine nedrige Boeliger i det mindste den Regularitæt, som endog vilde Nationer, ja umælende Dyr iagttage Denne Nedladelse fra Italiens Pragt til Bondens Hytte vilde nok være et Offer for en Virtuoso, men ikke falde vanskeligt for den som er tillige Patriot.

5. Cecilia Anders Daatters anden Skrivelse til Argus, som Giensvar paa det til hende fra ham udkomne No. 40. af hans Blades anden Aargang.

Trykt hos Hallager, 1 A. 8. Sælges hos Buck, f. 4 S.

Denne Autor, som seer ud til at være det den giver sig ud for, en ret gemeen Tøs, beder sin værdige Correspondent om Tilladelse "at blive ved med sin Pølsesnak;" men vi haabe den gode Argus befatter sig ei med at give en Dispensation, som han neppe selv kan Vente af Publico.

30

IV. Dramaturgie.

Rien n'est beau que le Vrai.

BOILEAU.

Imod det Ønske, som vi Have vovet at fremsætte i vort første Nummer, Einer Tambeskielvers Banesaar angaaende ville nok de, som ikke kunne see Feil, hvor de finde Skiønheder, gjøre adskillige Erindringer.

Man vil forsvare Hr. Brun med en Anecdote, velbekiendt i de Latinske Skoler, om en anden Helte i de ældre Tider, den store Epaminondas. Denne General, som var bleven saaret med en Piil, hvis Udtrækning han efter Lægernes Meening ikke kunde overleve, behagede ligeledes at lade den blive siddende, indtil han havde faaet Slagets Udfald at vide. Da han hørte, at hans Folk havde vunden Seier, rev han selv Piilen ud af Saaret, og døde ligesom Einer, ja i visse Maader med samme Svanesang: thi han skal ogsaa have sagt, at han nu døde med Glæde, da han efterlod sit Fædreneland seierrig, Sparta ydmyget, og Grækenland i Frihed. — Omendskiønt denne Helte-Anecdote er nok lige saa troværdig, som endeel af vore Krampe-Viser, saa vil jeg dog lade den staae ved sin Værd, og selv bede Læseren, at

31

søge fleere Beviis imod os i Homerus og Virgilius. — Den hævnghierige Achilles lod sit Spyd en Tidlang i den

ædle Hectors dødelige Saar: og i den Tiid har den Overvundne havt Magt at bede for sig. Pallas, hvis Bryst Turnus havde giennemboret med en Piil, mistede baade Liv og Blod, da den anden drog den ud.

Til disse gamle Poeter ville vi regne en af de allernyeste, Belloy. Denne lille Voltaire lader i det ypperlige Sørgepil, som vi for nyeligen have seet opført, Gaston & Bayard, den Sidste blesseres med en Pique og beholde den i Saaret, i alle Maader á la Epaminondas, ligesom ogsaa den gode Bayard endeligen samtykker i Vaabenets Udtrækning og trøster sig noget nær med samme Grunde, som den Thebanske og Nordske Helt. Fleere Exempler veed vi ikke.

Men alle disse Anførte beviise Intet. — Baade Epaminondas, og Hector, og Bayard havde got ved at declamere: Ingen af dem havde faaet Skade i Brystet. Den Første var bleven saaret i Hoftten; den Anden i Halsen, og som Poeten udtrykkeligen siger, saaledes at han kunde snakke; thi overalt viser Homerus saa megen Indsigt i Saarenes Beskaffenhed og Følger, at man end-

32

ogsaa slutter, han maae have forstaaet Anatomien. — Den gode Chevalier sans Peur & sans Reproche er bleven stukken au desaut de l'armure og hans Saar kunde desmindre hindre ham i at tale, da han allerede er paa Beenene igien inden Stykket er til Ende. Den stakkels Pallas kunde ogsaa tale saalænge han ikkun havde et Stød i Laaret; men da Turnus giver ham eet til igiennem medium pectus, er han død, som en Sild. Det samme melder den eftertænksomme Virgilius om hans Banemand, da denne fik sit Lungedrag af den fromme Æneas.

En Piil, som bliver siddende i Brystet, maa endeligen have trængt ind i Lungen, og da kan den Saarede, for Blodstyrtnings, Beængstelsers og andre Tilfældes Skyld, umueligen haranguere. Er Saaret ikke saa dybt, bliver Piilen imellem Ribbeenene, saa kan og maa Mennesket ikke saa strax crepere.

Hvo som troer, at Einers Piil, til Trods for al Critique, dog er og bliver en Skiønhed, maa gierne beholde sin Troe; vi derimod holde for, at den synder imod Natur og Sandhed, og efter een af de største Konstdommeres ovenstaaende Ord, heller burde blive borte eller forandres.

Kjøbenhavn 1772.

Trykt og findes tilkiøbs hos Joh. Rud. Thiele, boende i store Helliggeiststræde.

33

No. 3. Blandinger. Løverdagen den 24 October 1772. I. Smaa Stykker i Vers og Prose.

I. Apostrophe til Gudfrygtighed.

Efter et Sted i Ogilvies Day of Iudgment

Hil dig, du Himlebarn, Gudfrygtighed, Hvis mægtig Smiil kan straale Lindring ned

Paa mørk Fortvivlelses afsindig Smerte,

Og helde uvant Vellyst i hvert Hierte, Aftørre den Forladtes blege Kind Og stille Stormen i et oprørt Sind!

Lyksalig den, der vover at forlade Den lave Verdens sminket Overflade,

Et uvist Her, et alt for flygtigt Nu, Opløftet, smilende og reen, som Du!

Hvis Siæl sin Flugt til bedre Egne tager; Hvis Barm en ubesmattet Sødhed smager;

34

Hvis Tænekraft i høi Henrykkelse Opsvinger sig langt over Tiderne,

Indtil den ikke øiner Jorden meere,

Fri, som en Engel, søger Englers Sphære, Med soelvant Syn, som Ørnen, farer frem Og naaer i evig Dag sit rette Hiem!

X —

2. Den lutherske Skriftemaade i Holland.

Omendskiønt Lutheranerne i Holland og Engeland holde ligesaa troefast som vi Danske ved den reene Ausburgiske Confessions Sandheder, og omendskiønt de, ihenseende til de Pligter, som denne vor fælles

Troes Bekiendelse medfører, tillade sig mindre Friheder end desværre skee der, hvor den lutherske Religion er den herskende, saa vige de dog i de mindre væsentlige Ting, i den udvortes Gudstjeneste, kiendeligen fra deres Troesbrødre i de nordiske Riger og Tydskland. Een af de merkværdigste Articler er Skriftemaaden, om hvilken jeg nu, da vort Fædernelands Religionsforfatning er i den roeligste Sikkerhed og denne uskyldige Fortælling ikke kan ansees som en philopatreatisk Omstøbelsesprojct, vil give mine Landsmænd en Idee.

35

Efterat Præsten den eene Søndag haver paamindet sin Meenighed om at der er Communion den næstfølgende, indfinde sig alle de, som agte at communicere, i en Forberedelsesprædiken, som holdes Løverdag Eftermiddag Klokken 5. — Da ingen Børn eller andre den forestaaende hellige Handling uvedkommende, ere tilstede; da Præsten er selv opfyldt af deres fælles Hensigt; da han taler til sit eget Hierte saavelsom til sine Tilhøreres; da han skal være en Tolk, baade for sin egen og saa mange andres Siæle, saa haver naturligviis denne Pønitenseprædiken meere end sædvanlig Eftertryk: Andægtighed spredes fra Hierte til Hierte: og den hæle Handling er ledsaget med en rørende Høitidelighed.

Naar Præsten haver endt sine Formaninger, tiltaler han de for ham staaende Skriftefærdige saaledes:

"Mine Venner, da Bodfærdigheds

Prædiken kræver af os en oprigtig Bekiendelse af vore Synder, og da det guddommelige

Naade-Ord lover alle dem, som saa gjøre, deres Overtrædelsers Forladelse, ligesom den Apostel Johannes siger i sit første Brevs første Capitels niende Vers: Dersom vi bekiende Herren vore Synder, saa er han troe og retfærdig, at han forlader os Synderne, og vil rense os af al Uretfærdighed, og

36

David i den 82de Psalms femte Vers: Jeg sagde, jeg vil bekiende mine Overtrædelser for Herren; og du, du forlod mig min Synds Misgierning, Sela! Saa bør I ogsaa af Hiertet bekiende Eders Synder og i Troen bede om Naade, paa det I maatte annamme Eders Misgierningers Forladelse.

Men paa det Eders Bodfærdighed maae kiendeligen lægges for Dagen, saa skulle I tilforne for Guds hellige Aasyn og for denne christelige Menighed tydeligen og oprigtigen svare mig paa følgende Spørsmaal.

Fortsættelsen følger.

3. En velgrundet Selvroes.

Et Stæd i Lord Lyttletons Skrifter.

Of English sterling Wit one single

line

Drawn in French wires will through whole pages shine.

Med flere slige udvalgte Steder af de beste Engelske Poeter agte vi fremdeles at berige disse Blandinger, for ei allene at gjøre nogle af vore Læsere mere og mere bekiendt med ypperlige Mynstre, men ogsaa at give vore poetiske Hoveder Anledning til smaa Oversættelser eller Efterlignelser, hvilke vi med Fornøielse ville indrykke, ifald Forfatterne behage at tilsende Bogtrykkeren det de ville bæere os med.

37

4. Om Mossernes Nytte.

Man veed om en Konge Alphonso af Navarra, at da han i de Tidens Astronomie blev underrettet om de mange forvildende Cirkler og Baner, som Stiernekyndige havde befalet Planeterne at vandre, for at tvinge dem efter deres urigtige Lærebygninger, sagde hans Uvidenhed med nogen Føie, at hvis Gud havde taget ham paa Raad med sig, skulde Verdens Løb blevet langt bedre indrettet. Alle de, der ligesom han ikke kiende Naturen, ere noget nær af samme Tanker; endskiøndt de ikke altid yttre den saa tydelig, saa troe de dog, at meget i Naturen kunde være ganske anderledes, især mange Ting, hvilke ansees som skadelige, udryddes. Et deriblandt bliver Mosserne. Denne store Classe i Planteriget er hidindtil lidet bekiendt, og i Almindelighed agtes den skadelig eller i det minste unyttig. Naturkyndige derimod sinde allerede mange deraf umistelige for Verdens Indretning: og dersom de øvrige vare os fuldkommen bekiendte, vilde vi snart tilstaae dem det samme. —

Ingen troer den tynde Steen-Mos at være af synderlig Nytte, og dog er det maaskee den, Norge haver at takke for sine Skove og Island for sine feede Græs-Gange.

38

Naturen gaaer deri frem paa følgende Maade: Ingen Klippe er saa nøgen eller glat, at jo i kort Tiid nogle Steen-Mosse anlegge sig derpaa. Der fiine Frøe føres snart ved minste Bevægelse i Luften nogle Skridt videre, snart ved Stormvinde heele Mile frem og beklæde Steenen med en Skorpe, den man neppe kan aftage. Naar disse Lichenes leprosi og crustacei i nogle Aar have blomstret og udgaaet, samles ved deres Fugtighed og Forraadnelse en siin Jord, i hvilken en større Art Mosser, saasom Lichenes imbricati, finde Føde. Disse, formeere Jorden ved deres Undergang og gjøre Plads for Hypnis, Bryis, Mniis, og andre i Dansken unavngivne grønne Mosser; hvoraf endelig samles saa megen Jord, at først de smaae Græs Arter og derefter større kunde vore deri. Blive disse urørte af Mennesker og Qvæg, formeeres Jorden saa anseeligt ved deres Forraadnelse, at til Slutning Buske og de høieste Træer finde tilstrækkelig Næring og kunde fæste Rødder deri; saaledes bliver denne liden, denne foragtede Steen-Mos Grunden til alle de følgende Vexter, og uden den skulde mange tusinde Klipper, som nu beboes af Mennesker og Dyr, være blottede for begge Deelee.

39

Desuden have mange Mos-Arter en besynderlig oeconomisk eller medicinsk Nytte, som deels Naturkyndige, men største deels Bønder og Qvinder af Nødvendighed tvungne ved Eftertanke eller Slumpviis have opdaget.

Saaledes er Blomsterstøvet af *Lycopodio clavato* især et fortreffeligt Middel imod podagrisike Smerter, naar det i smaae Poser indsyes og legges tørt paa de lidende Deelee.

Vandet, hvori *Lycopodium Selago* koges, fordriver Luus hos Øxen og Sviin.

Sphagnum palustre gjør i kort Tiid de dybeste Moradser, til de skiønneste Enge og føder Tørv i de sumpige Stæder hvor den voxer.

Polytrichum commune er Laplændernes Seng paa deres Reiser, og ieg troer sikkert, at neppe et sundere, neppe blødere Leie skal kunne findes, end paa visse Mos-Arter. Fieder og Uld udgjør nu vores sædvanlige Leie; men at det første er usundt veed enhver, og at det sidste bliver klumpet, samt naar Ulden ei er desbedre rensed, giver en ubehagelig Lugt, er ligesaa unægteligt.

Lichen pulmonarius er meget tienlig mod Lunge-Besværinger, og paa Friderichs Hospital ere dermed bleven gjort adskillige lykkelige Forsøg. (Slutningen følger.)

40

5. Ordgaade.

Jeg er af største Gavn For Christnes uoplyste Siæle.

Den Læser, som har glemt mit Navn,

(En Ting nu alt for let i Kiøbenhavn),

Kan giette sig dertil ved mine Deelee.

Jeg haver heele Elleve;

Men det som er det Giætteværdigste,

I disse Lede skiuler sig den Fiende,

Som jeg befliitter mig at overvinde.

Hans Navn er flettet ind i mit.

Og hvis han kunde tage sit,

Saa faldt det Meste af mit eget.

Han levnede mig kun et uselt Par Som ingen Lyd og Mening har,

Endskiønt blant Tallene det gielder meget.

Vor første Ordgaade i No. I betyder det Ord Ugeblad, hvori man ved Bogstavernes Flytning vil finde Guld, Bud, Ugle, Due, Lade, Abel, Adel, Galde, Uld, Bad, Dag og Uge, Gade, Blad, Abe, Dal og Lud.

6. Et probat Middel imod Halsbrynde.

Da dette Tilfælde næsten altid et Tegn paa en Suurhed og Svækkelse i Maven, især naar man haver spiiet megen Frugt, Grønt,

41

Kaal o. s. v. eller Melkemad, saa er det beste Huusmiddel derimod følgende:

Af et Pulver, som paa Apotheker kaldes hvid Magnesia, giver man to Quintin og smelter det i sex Spiseskeer fulde Pebermynte-Vand. Heraf tager man, hver Gang Halsbrynden yttre sig, een god Spiseskee fuld. Det er ikke ilde, om den Syge tager samme Aften en Theskee fuld Rhabarber Pulver eller ogsaa en Spiseskee fuld Rhabarber-Draaber. Tilligemed maa han vogte sig for Suurt og holde sig til Kiød og Fiskemad.

7. Juridisk-Medicinisk Spørgsmaal

Hvorpaa kan man kiende, hvilken af tvende Tvillinger er den Ældste, naar man ellers ingen paalidelig Efterretning har?

Denne Uvished, som kan give Anledning til stor Tvistighed, saafte det gielder Arvegods og Arveherredømme, ere ikke saa let at hæve. Lægerne overlade til de Lovkyndige at skille denne Trætte, og de Fleeste af disse tildømme den af de to, som er best dannet, stærkest og mest begavet med Forstand, første Fødsels Rettigheder. — Men herimod kunde man gjøre en Indvending. (See No. 4.)

42

II. Videnskaber

Ved Kiøbenhavns Universitæt læres fremdeles i Lægevidenskaben Chemien i offentlige Forelæsninger af Hr. Professor Kratzenstein, som siden ogsaa agter at læse over andre Deelee af Medicinen. Hr. Justitzraad og Professor Rottbøl afhandler nu i offentlige

Timer Beenlæren og derefter i Private Musclerne, Nerverne og Karrene. Han igiennemgaaer ligeledes i private Forelæsninger de

medicinske Institutioner.

Desforuden læser Hr. Prof. Henningsen paa det K. Amphitheatrum offentligen over Anatomien og Chirurgen.

Hr. Doct. Saxtorph holder private Forelæsninger over Jordemoderkonsten og over Tissots Anviisning for Landfolk.

Oberchirurgus ved Admiralitætet, Hr. Doct. Callisen læser privat over Anatomien: og Hofmedicus Doct. Tode ligeledes privat

over de veneriske Sygdomme og Patologien, og i December agter han at fortsætte sine private Forelæsninger over Materia medica og Praxis clinica.

43

III. Litterarisk Journal.

6. Korte Betragtninger over Aarsagerne til Kornmangelen og de høie Kornpriser i Dannemark, samt om de beste Hielpemidler til at forekomme samme, fremsatte i Følge det Kongelige Danske Landhuusholdnings Selskabs offentlige Indbydelse i Aaret 1771. Ved Johann Ludvig Lybeker. Et Priis Skrift.

Trykt hos Möller, 60 S. 8. Sælges hos Rothe for 1 M.

Dette lidet Skrift, som i Henseende til Grundighed og Orden er et af de Beste iblant dem, som denne vigtige Materie haver givet Anledning til, kunne vi ikke noksom anpriise Læseren. Vi ønske allene, at ligesom det er bleven kronet af det K. Landh. Sælskab, det ogsaa maa krones af Landhuusholdningen selv ved virkelig Iværksættelse af denne oplyste og erfarne Patriotes Forslag.

7. Erast, den lykkelige Dyd. Et Forsøg efter Hr. v. Kleistes Irin. Ved Christian Schulze Viborg.

Trykt hos Hallager, I A. 8. Sælges hos Buch o. a. for 3 S.

I Efterligning er denne Forfatter heldig nok, end skiønt han kunde nok gjort et bedre Valg; men hvor han er selv Original, saasom i Stavelsemaaden, vil neppe nogen efterligne Ham igien. At skrive det Ord drog med eet o hvor det er langtonet, og derimod med to hvor det aabenbar skulde være kort, er en alt for modstridig Sælsomhed.

44

8. Brave Danskes Sang og Ønsker paa Arve-Prinds Friederichs Geburts Dag den 11 October 1772.

Trykt hos Høeke 8 Sid. 8. Sælges hos pelt for 2 S.

Disse Vers ere flydende — som reent Vand.

9. Pro Memoria imod Raisonnemens over Enkecasser, visende Land Militair Etarens Pensions Caffes Prærogativ frem for den i Forslag bragte Contributions Casse.

Trykt hos Hallager 2 A. 8. Sælges hos Buck, for 8 S.

Omendskiønt denne Forfatter, som viser en kiendelig Prærogative frem for andre Raisonneurer i Henseende til udanske Ords Sammenblanding, synes at have Færdighed nok til at kunne skrive Pro Memorier om hvad Materier og i hvad Tiid Folk behager; saa har han dog ikke fundet for Got at komme frem med sin Giendrivelse, førend Autoren til de anfægtede Raisonnements var bort. Han kan altsaa være vis paa at beholde — det sidste Ord; men om han ogsaa vil beholde Ret hos de Læsere, som ligne hans Pro Memoria imod hine nøiagtige og koldsindige Beregninger, især imod den vigtige Post om Enkernes Udstyr, hvormod Giendriveren ikke engang taler; det er en anden Sag.

10. En Tale til mine Landsmænd og Medborgere de Danske, Norske og Holstenere etc. Trykt hos Stein 24 S. 8. Sælges hos ham f. 6. S.

Een af de Taler, hvorpaa man intet har at svare.

45

IV. Dramaturgie.

Kiærlighed uden Strømper er eet af de faa danske Skuespil, som have faaet og det, som meere er, fortient almindeligt Bifald. Den finere Verden i Kiøbenhavn, som finder alt for meget Gemeent i de holbergske Stykker; den Ordsklygtige, som savner i dem det rette attiske Salt; den Sædelige, som støder sig over den danske Plauti prosaiske Friheder, og den Belæste, som sporer de Ældre og de Nyere, endskiønt incognito, i de beste Steder; alle disse, som ikke meere beundre den første og største comiske Digter Dannemark har havt, ere eenige i at beundre Kiærlighed uden Strømper. Vi uværdige Dramaturgister, som vi ere, blande vore svage Lovtoner med Folkets Røst, og bekiende, at den baade haver gefaldet og befaldet os. Ja det Heele forekommer os saa smukt, at vi selv ere ret nysgiærige at see, hvilken Skiønhed iblant saa mange egentligen er den, som mest indtager os: ligesom en Elsker ofte med et criticisk Øie mynstrer sin Smukkes Yndigheder, for at udfinde hvor hendes Deiligheds Overvægt sidder, om det er Roser eller Lilier, Elfenbeen eller Perler, Kirsebær eller Hyben, Junoniske Oxæoline eller en Roxelansk

46

stumpet Næse, som haver givet ham det første eller det dybeste Stød.

Til denne forliebte Critique, indbyde vi vore Læsere, med de udtrykkelige Vilkaar, at vore uforgribelige Tanker ikke i mindste Maade skulle komme i Collision med det, som kiendes for Ret paa den Dramatiske Journals Domstol.

Det første, som vi tage under Betragtning er den Hensigt, Forfatteren kan have havt ved at udarbejde saadant et Stykke: og omendskiønt det er noget voveligt, at ville forklare det ingen uden Manden selv synes at kunne vide, tør vi dog paastaae, at dette løierlige Sørgespil er enten skreven fom en Prøve paa det poetiske, og i Særdeleshed dramatiske Anlæg, Forfatteren besidder, eller som en Parodie over Tragedier, eller som en Satyre over de stakkels Skrædersvende og deres Kiærlighed. — Andre Hensigter kunne vi ikke troe ham til.

Til at vise os, hvad hans theatralske Muse duer til, kunde han gjerne have valgt et ædlere, nyttigere og vanskeligere Æmne, hvorved han vilde have gjort sin Smag, sine Sæder og sine Gaver des større Ære. En virkelig Comoedie eller Tragedie overbeviser ligesaa got om en Digtters Duelighed, som

47

et Stykke der hverken er det Eene eller det Andet.

At Kiærlighed uden Strømper hverken er ædel i Planen eller i Udarbejdelsen, at det Nedrige skinner alt for meget igiennem Scenernes saavel som Dialoguernes tragiskcomiske Indsvøb, er ingen ugrundet Beskyldning; vi forpligte os til at bevise den i det Følgende. At den store Holberg haver været alt for heldig i det Gemeene, ansees nu af Nogle, som en Omstændighed der heller gjør hans Stykker Skade, og leder til ubehagelige

Gisninger i Henseende til de Kilder, hvor en Friherre kan have taget denne grotesque Vittighed fra. Vi ville ikke være saa kræsne: vi tillade gierne en Autor, at nedstige i Kieldere, og at krybe op i Quistkammere, at plyndre den gemeene Mands Locos communes og at skildre Pøbelen efter Naturen; — saafremt det baade ligner og tiener til nogen Nytte. Saaledes veed jo enhver at vor uefterlignelige Holberg haver giort Sæderne mest Tieneste, naar han syntes mest at fornærme dem; thi endogsaa den mindre agtede Deel af det borgerlige Selskab, som hans comisksatyriske Aand nedlod sig til, er ved det livagtige Speil han foreholdt den, bleven forbedret og belæret.

48

Smagens og Sædernes Patrioter skyldte Ham derfor langt meere Tak end de have Føie til at kritisere ham; den eller de, derimod, som bringe saadanne Nationalstykker for tit endnu paa Scenen, nu de ikke længere ere passende, følgeligen ogsaa unyttige, — de kunde nok fortiene en kritisk Anmærkning.

Overalt er ingen Gienstand for nedrig for den straffende Digter, naar Denne ikkun opnaaer den Hovedhensigt han bør have, — at gavne endogsaa ved at skiemte, og at forbedre saavel som fornøie. Hvo som ikke haver denne Virkning, ja ikke engang dette Øiemeed, vil nok opvække Latter, men hos Mange — paa hans egen Bekostning. Saaledes kan ogsaa en Polichinelle og hans heele burlesque Familie, ja den livløse Schersliper og Madame Cunigonde i et sandsesløst Marionettespil, (undertiden heller ikke uden meget spildt Vid,) sagte faae Folk til at lee, endog at skoggerlee; men hvor flygtigt er ikke dette mechaniske og sandselige Indtryk! — Hvor varigt er derimod ikke det milde Smiil, som reiser sig af en smigret Tænkemaade og af et Hierte, der paa eengang glædes ved Autorens Vid og over de Fordeelee, Sæderne høste ved hans lykkelige Fliid! Dog, vi spare Exemplerne til næste Nummer.

49

No. 4. Blandinger. Løverdagen den 31 Oktober 1772.

I. Smaa Stykker i Vers og Prose.

I. Giøglerne.

Efter Gays Fabel: The lugglers.

En Taskenspiller havde længe Med Londons Bifald trukken Londons Penge; Saa snild, saa færdig var han i sit Spil,

Man skulde sagt, det gik med Fandens Konster til.

Hans Rygte kom tilsidst for Udyds Arne,

Hun læste om hans Konst paa hvert et Hiørne,

I alle Tidender: og hvor hun kom.

Var han allene den, Folk talte om.

Hun svor misundelig, at gjøre hans Placates Til lutter Løgn og Praleren til Skam:

Gik ogsaa til det yndede Theater Og gjorde offentligen Nar af ham.

"Er det den Mester," raabte hun, "I finde,

Saa stor og uforlignelig?

Kan saadan Sinke Eders Øine blinde?

50

O torde han kun slaae til Veds med mig,

Hvo af os To kan mest! Saa skulde Staden lære, Hvor fattige den Stympers Konster ere."

"Top!" svarte Giøgleren, heel bister af Fortred. "Jeg viger Ingen i Behændighed."

Med forudfølt Triumph han træder hen Og gjør med ring're Ting Begyndelsen.

Først under Begeret han viser dem en Kugle:

Man seer kun een. — Han tumler den, og see!

Den Eene bliver strax til Tre,

Og Tre til Een igien. — Nu maae Tilskuerne! Udtrække nogle Kort. Hans mægtige "Changez" Forvandler Bladene til Fugle.

Han puster kun. See der de forrige tre Kort!

"Een! To! Tre! Marsch!" — Nu er de alle bort. "De huske vel? Det var jo Kløver-Dame,

Og Hierter-Otte og Spar-Ti?"

Han slaaer et Æg i tu og finder Kort deri:

Men hvad for Kort! Net op de Samme; Klør-Dame, Hierter-Otte og Spar-Ti.

Nu viser han en mægtig Pose frem,

Tom, gandske tom, som nogen Skialders Lomme;

Man seer hans Hænder. Ingen Ting i dem. —

"Changez! Det klingrer alt: Ja Pengene maa komme!" Han ryster Posen; den er fuld Og yder heele Bunker Guld.

Han beder næste Dame om en Ring,

Og lægger den hvorhelst hun selv befaler.

Men paa det første Ord den store Mester taler. Forsvinder den og man seer ingen Ting.

51

Hvor i al Verden kunde Ringen blive?

Dog Manden vidste nok hvor den var hen.

Han lader sig af Tieneren

Bag fra Theatret af, en prægtig Daase give.

Den aabner han, men seer en anden een i den,

I den en anden een igien Og atter den finder han en anden.

Forgiæves søger han i alle dem.

Indtil den Syvende er kommen frem;

Dog den er lukt i Laas. "Her," raaber Manden:

"Her skal nok Ringen finde sig."

Parterret troer den Sag er ikke muelig;

Med mindre han har gjort Forbundet med Fanden.

Fra Galleriet kalder Giøgleren En Grinebider ned. "Kom," siger han, "min Ven Lad os den Nøgle faae, som passer Laasen,

At vi kan tage Ringen udaf Daasen."

"Jeg Nøglen?" raabte Stakkelen!

"Hvor skulde jeg vel have den?"

"I Næsen " svarer Mesteren og blæser Paa denne Næse over alle Næser,

Og krammer til enhver Forskrækkelse Den lille Nøgle frem han ventede.

Strax aabnede den Daasen og paa Bunden Blev Damens Ring in salvo funden.

Forundring hersker blant Tilskuerne;

Mangt hm, hm, hm! og see, see, see! Forkynde Konstneren hvad Bifald han har vunden.

52

2. Erfarenheds Forklaring over endeel brugelige Ord. Fortsat. (See Nummer 1) Fornuft. En Ting, som er i alles Munde; men i de Færstes Hierne. Fornøielse. En Troid, som vi løbe efter; men som flyer for os naar vi meene at holde den.

Fornøielighed. Alle Lyksaligheders

Kilde.

Forundring. Eet af de Taabeliges Kiendemærker.

Franskmand. En trofast og bestandig Elsker af sin egen Person. Frimodighed. Een af vore Forfædres

Dyder.

Fruentimmer. Et uopløseligt Problema. Frygt. En Sygdom, som hænger ved os fra Vuggen til Graven, til Trods for Magt og Stolthed.

Genie. En Gnist af den Ild, som Prometheus stjal fra Himmelen.

Helgen. Et Slags Mennesker, som man allene kiender af Rygte. Herre. Et Menneske, som haver meere Umage end endre at gjøre sig elsket. Fortsættelsen følger.

53

3. Utaknemmelighed.

a. Efter et Stæd i Youngs Busiris.

He, that's ungrateful, has no guilt but one, All other crimes may pass for virtues in him.

b. Efter Rowe i hans Fair Penitent.

Base ingratitude

Is such a sin to Friendship, as heav'ns mercy That strives with man's monstrous wickedness, Unwearied with forgiving, scarce once pardons.

c. Efter Thomson i hans Coriolanus.

All should unite to punish the ungrateful: Ingratitude is treason to mankind.

4. Om Mossernes Nytte.

Fortsat af No. 3

Lichen islandicus koges med Melk til en værende Grød; men bør først koges i Vand, som slaaes bort, siden det laxerer.

Og fleere, især af de feie Ulvis og Fucis skulde maaskee give en tienlig Føde for Mennesker og Dyr, naar de nøie bleve undersøgte. Om adskillige Svampe veed man det tilfulde; Kunsten er allene at kiende dem.

54

Lichen tartareus, faxatilis, Roscella og mange fleere ere fortræffelige til Farverie: disse give Purpur og rød Farve, andre grønne, gule og brune Farver, som især bruges af de svenske Bønder,

Lichen rangiferinus er den, hvorpaa heele Laplands Velfærd beroer, da samme udgjør Rensdyrenes meste Vinterfoer.

Det vilde blive for vidtløftigt her at anføre alle bekjendte Mossers og Svampers Nytte; de benævnte viise allene, at mange af dem ere umistelige, og kunde opmuntre mine Landsmænd til nøiere at undersøge de ubekjendte.

Et vil jeg allene føie til: adskillige Urtegaards-Mænd klage med Rette over Mos paa Træerne, hvilken udtærer

deres Kraft, er Aarsag til slette Frugter og hindrer deres Vext; man bruger derimod adskillige Midler, men de fleeste forgiæves, da denne Sygdom ikke er en Feil hos Træet, men reiser sig af en utienlig Grund, eller at Træerne staae for tæt paa hinanden. Naar Jorden er tienlig for Træerne, og ei for fugtig, som især er skadelig for Frugt-Træer, naar den er temmelig feed, og ei ved gamle Træer udtæret, naar Træerne ikke staae tættere end at Soel og Regn kan virke paa dem, saa skal

55

Mossen aldrig udtære dem, og forsømmes disse Regler, saa kan hverken Mossens Afskrabning eller Træets Vaskning med Luud og Kalk-Vand, afholde Mosserne, hvis fine Frøe den mindste Vind udsaaer overalt.

5. En Rebus eller Bogstavgaade.

Logogrypher og Ordgaader kiender nu Folk Og de finde blant Læserne sagte en Tolk:

Men vi fremsætte her en besynderlig Gaade,

Som er tilskaaren efter den Engelske Maade;

At de Herrer, som handle, med Vid kunne see,

Vore Blandinger har saa got Oplag som de.

Naar I tage den mindste og mellemste Deel Af en deilig Fløitist — Notabene i Lunden,

Som dog og i Rosenborg Hauge blev funden. —

Med en Fierding af nogen tro Musulmands Siæl: Saa det Første af det som vi har mens vi leve.

Og den halve Part af en forædlende Lyd,

Som erhverves dog meere ved Guld end ved Dyd; Med de To, som enhver kan see bag paa en Greve,

Og I samle dem, faaer I et Ord og deri Det uheldigste Nummer i Tallotterie.

56

6. Til Forfatteren af Recensionen

over Blandingerne No. 1.

Til Lykke, Rasmus læn, med din Kofte!

Saa skal vi da mødes her paa Tofte!

Ja tre gange til Lykke, du Skolens haabefulde Unge, som heltemodig har revet dig løs af Grammatikens Ledebaand, og med din Ammes, din rette Muses understøttende Bifald, under hendes ledsagende Øine, eengang vover at gaae allene! Velkommen til Critiquens farlige Egne: Egne, hvor du vist aldrig havde villet eller tordet lade dig tilsyne, med mindre det skeede, som nu skeer, i din umyndige uforstandige Alder! Du skal ubeskadiget komme derfra; thi hvo vilde forgribe sig paa din værgeløse Ungdom? Du skal komme til din Ammestue igien, og fortælle som et Æventyr, at du haver været blant nogle vilde Folk, kaldet Critici, et Slags Menneskeædere, langt værre end de Grammatici, som Hagedorns

Klim fandt at være ==

Da ville Pigerne staae tet omkring dig, og sprætte af ængstlig Forundring over at disse Uhyrer ikke have ædt dig levende.

Men hvorfor skulde vi gjøre dig Fortred, kritiske Lillefar? Fordi du haver recenseret vore Blandinger? — See vi ikke

57

nok at du bare haver villet prøve, om du kunde skrive et Exercitium allene? Thi hvad din Amme kan have hiulpen dig, det kommer ingen ved. — Og naar du endeligen vilde skrive, saa kunde det jo ligesaa got være en Recension som en Oration eller nogen anden Ting, som du ikke forstod: saa kunde du ligesaavel give dig dristigen i Færd med vore Blandinger, som nogen anden Discipel offentligen taler om Constantinus den Store med saadan Fortroelighed, som han havde kiendt den salig Herre.

At dit usunde Hiernefoster er blevet trykt, det er ikke din; men din Ammes Skyld: stakkels Menneske vilde

gjerne see sin Patteglut i Trykken. Den ziirlige Bogtrykker har nok anseet dit Kluderkrum for en Auctions-Catalogus, og ladet det trykke med den dertil brugelige Omhyggelighed: dine 35 Skrivefeil er bleven forøgede med dobbelt saa mange Trykfeil: og det første Aftryk urensset og urettet anmeldes, og sælges til Hvermands Beundring. Saaledes pleier man ogsaa at gjøre ved andre Vanskabninger, hvis Vederstyggeligheder man heller forøger end formindsker, naar man vil lade dem see for Penge. Og saaledes holdes et antique Hoved i des større Priis hos Kiendene, naar det hverken haver Næse eller Ørne.

58

For selv at vise Forfatteren sine Skiønheder, saa finde vi grov Uvidenhed Side 3. Lin. 6. 11, 12. S. 5. L. 10. 16. S. 6. L. 4. 11. 24. S. 7. L. 25. S. 8. L. 1. 10. Pølsesnak S. 3. L. 10. S. 4. L. 1. til 11. 22. S. 5. L. 18. S. 6. L. 17. S. 7. L. 71. Reent Galenskad. S. 1. L. 7. S. 5. L. 10 S. 6. L. 13. S. 8. L. 7. 11. 12. Aabenbar Usandhed S. 5. L. 4. 24. S. 7. L. 16. 25. Hans satyriske Udfald. S. 4. L. 15. S. 5. L. 16. S. 6. L. 14. 16. ikke at forglemme. Skrivefeilene skiænker han os nok.

7. Et Middel imod gule Pletter i Huden.

Dette Tilfælde, som ofte vanziirer de smukkeste Fruentimmers Hals og Bryst, bestrider man forgiæves med de saa kaldte blodrensende Medicamenter. Det følgende er tilforladeligt og uden slemme Følger.

Med to Lod Kalkvand blandes eet Quintin af Goulards Blyextract. Her i dyppes smaa Klude og legges paa Pletterne, hver Aften naar Personen gaaer til Sengs. Vil man tillige bruge en Kryderthee af nogen Sarsaparillerod, Mellisseblade og deslige eller laxere engang eller to, saa er man des sikkrere.

8. Naturlig Forstand bedre end Lærdom.

En Anecdote.

En Advocat af Parlamentet i Paris, som i Sommerferien opholdt sig paa Landet, fik der Indfald at fixerer Dommeren i samme

59

Bye, som var en ærlig men ustuderet Bondemand; thi saadan en luge de Village er ofte intet meere end een af de fornemmeste Bønder. — Han paatog sig altsaa en Bondes Sag at føre, og plaiderede i det latinske Sprog. — Dommeren, lod ham tale ud; hvorpaa han befalede. at lukke Dørene, og sagde med en Myndighedsmine: "Førend vi gaae videre, dømm vi Klagerens Procurator efter Loven, til at bøde 24 Franker, for at have brugt for Retten et Sprog, som Retten ikke forstaaer." Advocaten mærkede nok, at Bonden var klogere end han, betalte sin Bøde, og talte aldrig et Ord om Løier, som geraadede ham selv til liden Ære.

II. Litterarisk Journal. II. Harlequin Patriot, eller den uægte Patriotisme. — En comisk Comoedie i tre Handlinger paa Vers af Johannes Ewald.

Uden Bogtrykkerens Navn. 132 Sid. 8. Sælges hos Proft for 2 Mk.

Denne comiske Comoedie bestaaer af 1438 Stropher, overskaarne ved 2845 Stræger og Pauser. Formedelst disse Afbrydelser, hvoraf enhver i Declamationen naturligviis maa koste halvanden, om ikke fleere Secunder, bliver Stykket i Opføringen een og en fiendendeel Time længere end det ellers havde været, saa det kan validere for en Comedie af 5 Acter. Men den Vittighed og de Moraler, som Stykket er

60

fuld af, komme Skuespillerne til at give fra sig i afkappede Stumper og Smaaklatrer, hvorved det Heele taber mangfoldigt. Der er liden Natur i Hovedcharacteren, hvilket man endeligen aldrig venter hos en Arlequin, ei engang hos den gode Batocchio fra Bergamo, end sige hos en Københavnsk. Politiske Tydskere, saasom Holbergs Geert Westpfaler og Stork paa Anholt skildrer Hr. E. saa livagtigen og naturligen, som Idealer kunne skildres; men hvor tit finde vi ikke ogsaa Efterlignerne, for ei at sige Copiisten, af Klopstocks Landsmænd, endog i aabenbare Idiotismer! Versificationen havde den flydende Lethed og behagelige Klang, og Dictionen den umodstaaelige Styrke, hvorved Hr. E. altid haver udmærket sig, hvorved Han i vore Øine haver viist sig at være den Allerbeste af Danske Digtere, dersom ikke hans ligesaa characteristiske Streger afbrudte de beste Steder og Læserens Taalmodighed. Hvad Sands eller Meening kunne vi forbinde med følgende Ord, og hvad Pantomime kan forklare dem eller opfylde de uforvandede Pauser?

O snart! — En anden! — værre! —

En — O!

12. Eremitens Tanker ved Hoffets Ankomst til Hovedstaden.

Trykt hos Høeche 8. Sid. 8. Sælges for 2. S.

Efter den Frakke eller Skrivemaade at regne, hvori disse eremitiske Tanker lode sig tilsyne, saa haver den gode Autor ikke altid været saa indgetogen som han nu vil passere for, i det minste ikke hos Bogtrykkerne: men hvis han virkeligen hidindtil haver været en Eremit, saa er det Skade at han ikke er bleven i en Eenlighed, som Publicum gjerne under saadanne Autorer, som han er.

61

III. Dramaturgie.

Vi have priset den comiske Digter, som ved at spille paa Hiertets Strænger, frembringer sympathetiske Smil i følefulde Tilskuers Ansigter. Vi maa igien anmærke, at dette Siælesmil er meget forskielligt fra den mechaniske rystende Latter, som nok kan fordeele det tykke Blod i Milten og den feie Galde i Leveren; men haver ingen Virkning, i det minste ingen varig Virkning, paa Gemyttet. I eet af vore følgende Blade, kunde vi maaskee handle udførligere om hiint gavnende Smil; men her da vi tale om Kiærlighed uden Strømper, et Stykke som saa lidet tiener til at forvolde saadanne Bevægelser, er det best at blive ved det uædlere Slags, Latter.

Endogsaa Denne er bleven brugt, paa nedrige Personagers, paa gemeene Characterers Bekostning; men til aabenbar, ja tildeels patriotisk Nytte. Vi finde Exempler paa slige frugtbringende Burlesquer hos et Folkeslag, hvis ypperlige Fortienester i det dramatiske Fag ere alt for lidt bekjendte hos os.

Gay, den agtede Ven af engelske Hertuger, nedlod sig med sin Muse til Røvere og deres Forbundene; han bragte først til

62

Manges Forundring, men omsider til Manges Oplysning, Galgens Candidater paa Skuepladsen: han revsede de store Tyve ved at opføre de Smaae: hans strænge Thalia traade i den lunkne Themis Sted; og the Beggars Opera fældede Misbrug, som havde trodset Lovene.

Den uefterlignelige Garrick er Forfatter til High Life below stairs eller Fornemt Levnet i Borgestuen, hvori den Dumdristighed som da grasserede iblant Tienestefolkene i London, til Trods for Galleriecabaler blev opført og sat i saa naturligt og latterligt et Lys, at den heele Livreeslægt saae sig tvungen til at aflegge Lyder, som Herskabernes Myndighed ikke havde formaet at standse.

Hans Ven og Medarbejder Foote, den fuldkomneste Mimus og een af de mest bidende comiske Autorer, som have været til, skrev og opførte for nogle Aar siden et heroisk Stykke, kaldet The journeymen Taylors, eller Skrædersvendene, i Anledning af en Slags Opstand, som disse ellers saa fredsommelige Mennesker havde gjort for at faae deres Ugeløn forøget. Det Latterlige som baade Stykket og Acteurerne selv, hvor iblant Foote og den løierlige Shuter vare de for-

63

nemmeste, øsede paa det oprørske Laug, tiende ligesaa meget som Øvrighedens Anstalter til at quæle den heele Rebellion.

Til denne Critique over Skrædersvendene var da en grundig Anledning og den svarede en nyttig Hensigt, omendskiønt vi ville ikke paastaae, at den var Forfatterens Hovedhensigt. Men hvad forbedrende Morale, hvad gavnende Critique ligger i Kiærlighed uden Strømper? Til hvad Nytte tiener den enten dem som sye, eller som lade sye? — Dog vi spare Moralen af dette Stykke for en særskilt Articul.

Efter Forfatterens heldige Udførelse og flydende Versification at regne, maa dette Stykke ei heller have kostet ham saa megen Umage, som vi nok vilde unde enhver Autor ved de første Frugter han byder Publikum. Jo meere Fliid saadant et Arbeide synes at have kostet Forfatteren, jo større Tak kan han vente af skiønsomme Læsere: og de Vanskeligheder han haver havt at overvinde, blive de gyldigste Undskyldninger for de Ufuldkommenheder, som endnu kunde være tilbage. Det gaaer Poeterne ligesom de skrøbelige Piger: naar den første Fødsel er ikke vel haard, naar Publicum alt for godvilligen skiller dem ved deres første Unge, naar Critici med Hanrey-

64

agtig Taalighed hædre Barnet, saa bestyrkes Bolerne i deres utilladelige Leflerie med Muserne og de avle eet uægte Foster efter det andet. — Til disse Autorer regne vi langtfra ikke Forfatteren til Kiærlighed uden Strømper: tvertimod, vi holde ham af fuldkommen Overbeviisning for een af Fædrenelandets beste Digtere; men just derfor havde vi ventet et heelt andet Slags Prøvestykke af ham, i Fald hans Sørgespil kan ansees for saadant.

Skal vi derimod betragte hans Stykke som en Parodie over Tragedier, saa kunne vi ikke andet end tilstaae, at han har vovet sig paa en velbanet Vei og i eet af de letteste dramatiske Fag. Hvor mange og hvor vittige Parodier have vi ikke allerede over Voltaires, Crebillons, Lanoues og andre ypperlige franske Digteres beste Sørgespil? Er ikke en Ugolino bleven paroderet? Vi have af vor egen Holberg en velbekiendt og velyndet Melampe, et Stykke, som uagtet sin Kat og sin Prose dog forekommer os som den beste af de to Danske Parodier; hvorimod vi holde den løierlige Fieldings Tragedy

of Tragedies eller the Life and Death of Tom Thumb the Great for den mest passende og mest originale af Alle.

65

No. 5. Blandinger. Løverdagen den 7 Novembr. 1772.

I. Smaa Stykker i Vers og Prose.

I. Slutningen af Giøgleren, en Fabel

(See No. 4.)

Han træder af og Udyd i hans Plads,

Som efterligner ham i hver Grimas.

Først rekker hun et magisk Speil omkring.

"See her en uskatterlig Ting!

Beskue sig kun og lad saa Nogen sige Om man har seet dens Lige!"

Hver Mund berømmer det trofaste Speil;

Thi hvert et Ansigt seer sig — uden Feil.

Til een af Parlamentet viiser hun "En Bancoseddel frem." Behag de kun at læse. — "En artig lille Summe! hundred Pund!

Men maa jeg bede nu engang at blæse

Paa Seddelen?" — Han puster. Paa hans Mund

Sees strax en Hængelaas. Dog hun befaler:

Og Laasen bliver bort og Manden taler.

66

Nu fylder hun det hele Bord

Med rød og hviid Viin, Punch og Paarter:

Men al den Herlighed forsvinder ved et Ord Og man seer intet uden dragne Kaarder.

En Tyv tilbyder hun en Pung med Guld;

Han griber hurtigen saa kiær en Nævefuld.

Dog hvor forbauset blev han ikke!

Den Pung, han havde tænkt at holde, var en Strikke.

Hun rekkede en Stav til Æregiærighed,

Den greb en blodig Øxe i dens Sted.

En Casse fuld af milde Gaver Fremsætter hun og beder en god Ven At puste. — Strax forsvinder den:

Man seer et Tractement igien,

Som bringer Appetit i nogle hundred Maver.

Hun kalder paa en tynd udtæret Synder.

"See her et Skilderie! hvor røde Kinder!

Hvor Hviid en Hud! Og hvilket hvelvet Bryst!

Endog det blotte Syn indskyder Lyst!

Tag og behold det kun, om De behager."

Forført af aldrig mæt Begierlighed,

Udstrækker han den visne Haand og tager.

Men ach! hvor ogsaa han beskiæmmet staaer!

Det er en Æske Piller som han faaer:

Og heele Huset leer af Taassen og hans Plager. En Regnepenge hos en Gniere Forvandles i en glimrende Guinea,

Og denne bliver strax til mange Fleere.

Hun ryster denne letfortiente Skat I Aagerkarlens muntre Arvings Hat!

67

Og see! det røde Guld er ikke meere.

En Regnepenge bleeg og bar Er al den Herlighed han har!

Det Guld, som har blant os saa mangan Slave, Maa ydmygst lyde hendes Mesterspil,

Hun danner en Guinea til hvad hun vil,

Endogsaa til en pharisæisk Gave.

Alt det Folk rørte ved og blæste paa,

Blev ei den samme Ting de saae.

Med inderlig Fortred og dybe Sukke Maa Taffenspilleren for Udyd bukke.

"Hvorledes," raaber han, "hvorledes skulde jeg Saa ypperlig Behændighed anfægte,

Saa soleklart et Fortrin nægte?

Hvad Mesterkonst i hver en Stræg!

Dog Øvelse gjør heele Sagen.

Jeg kan ei gjøre Konster naar jeg vil;

Men Udyd driver heele Dagen,

Hvert Øieblik sit Giøglespil."

2. Fortsættelsen af Landsbypræsten.

(See No. 1.)

Da mine Børn vare Maadeligheds Affødninger, og bleve opdragne uden Kiælenskab, saa bleve de baade veldannede og friske: mine Sønner haardføre og muntre: mine Døttre smukke og blomstrende. Jeg havde kuns sex: men naar jeg stod i denne lille Cirkel, betragtede jeg dem dog som en meget kostbar Foræring til mit Fædreneland.

68

Vor ældste Søn blev kaldet George efter hans Morbroder, som efterlod ham 10000 Pund Sterling: det andet Barn, en Pige, havde jeg i Sinde at kalde Marie efter min egen Moder: men min Kone, som havde læst

endeel Romaner medens hun lavede til Barsel med hende, vilde endeligen at hun skulde hede

Olivia. Inden et Aars Forløb havde vi en

anden Datter, og nu besluttede jeg vist og fast

at døbe hende Marie; men en riig Paarørende fik der Indfald, at ville staae Fadder til hende, og efter hendes udtrykkelige Begiering blev Barnet kaldet Sophia, Vor næste Søn døbte jeg Moses, og nogle Aar efter ham fik vi endnu et Par Dreng-Børn.

Jeg kan ikke nægte at jeg var inderligen fornøiet, naar jeg stod midt i denne behagelige Krebs og saae mine Smaa omkring mig. Men min Glæde var langt fra ikke saa stor, som deres Moders Stolthed og Fornøielse. Naar nogen af vore Giæster pleiede at sige: "Sandeligen, Madame Primrose, De har

de smukkeste Børn i heele Egnen:" saa svarede hun gjerne: "Ja Naboe, de ere som vor Herre haver skabt dem: smukke nok, naar

de kun ere gode nok; thi den er smuk, som fører sig smukt op." Og saa bad hun Pigerne holde Hovedet i Veiret.

De vare virkeligen ogsaa meget smukke. Den blotte udvortes Anseelse er saa ubetydelig en Omstændighed i mine Øine, at jeg neppe skulde have erindret at nævne den, dersom ikke

69

heele Egnen havde talt derom. — Olivia var nu omtrent 18 Aar gammel og besad al den blomstrende Skiønhed, som Skildrerne tillægge Hebe: en uskyldig, en munter og en yndig Mine. Sophies Ansigtstræk havde ikke nær saa stor Magt i Førstningen; men deres Virkning var ofte des vissere; thi hun var kiælen, beskeeden og indtagende: hun vandt ved ofte igientagne Bestræbelser hvad den Anden vandt ved et eeneste Slag. Man kan i Almindelighed slutte et Fruentimmers Gemyttes-Beskaffenhed af hendes Lineamenter: i det minste gik det saa med mine Døttre. Olivia ønskede sig mange Tilbedere; Sophia attraaede kun een vis. — Olivias Opførsel var ofte overdrevet af alt for megen Lyst at behage: Sophia holdt endogsaa sine Ypperligheder tilbage, af Frygt at fornærme. Den Eene opmuntrede mig med sin Lystighed, naar jeg var munter: den Anden med sin Forstand, naar jeg var alvorlig. Dog bleve disse Egenskaber aldrig dreven til det Yderste hos nogen af dem: og jeg har seet, at de have byttet Sindelaug en heel Dag igiennem. En Sørgedragt haver forandret min Flane til et stadigt Fruentimmer: og nogle nye Baand kunde gjøre hendes System meere end sædvanlig munter.

Min ældste Søn, som jeg havde bestemt til Videnskaberne, lod jeg studere i Oxford. Den Anden skulde lære Handelen og fik en Slags blandet Opdragelse hiemme.

70

Men det er unødvendigt at stræbe efter at beskrive unge Folkes Gemytter, som have kun seet meget lidet af Verden. Kort at sige: en Familie-Liighed herskede overalt og alle mine Børn havde egentligen kun een Character: de vare alle lige ædelmodige, lettroende, eenfoldige og uskyldige.

Fortsættelsen følger.

3. Ordgaade.

Jeg er det femte Element,

Men findes allermest mod Norden.

Dog er min Magt nu overalt bekiendt,

Endogsaa der hvor Solen brænder Jorden.

Hvis jeg ei lokker Læseren,

Saalænge han kun seer det Heele:

Saa er han dog maaskee des større Ven Til een af mine Hoveddeele.

Men naar vi først faaer Sne og Iis,

Saa sættes paa den Anden større Priis.

4. Anmærkning over Ordgaaderne, i Henseende til deres Opløsning.

Hvorfor haver den sindrige ***n, den første som indførte Logogrypherne med en Slags Forberedelse i vore offentlige Blade, ikke tillige lært sine Læsere at opløse disse Spørgsmaale over alle Spørgsmaale eller Ordgaader,

71

som han kalder dem? Haver han ikke vil let eller ikke kunnet angive den rette Maade? — Her er den, saaledes som vi selv have udfunden for længe siden.

Vi antage at en Forfatter til en Ordgaade er saa forbindtlig at lade Læseren vide, hvor mange Lede eller Bogstaver den bestaaer af: foruden denne Lettelse er det ofte ligesaa forgiæves som unyttigt at bryde Hovedet med slige Grandskninger. Vor anden Ordgaade, som findes i N. 2 af disse Blandinger, haver 5 Bogstaver. Der siges at i disse 5 der skal findes en blodløs Levning af et Saar: hvad kan dette vel være andet end et Ar. — Vi ville nu kuns blive ved det Tydeligste. Et Vand som gaaer til en Mølle o. s. v. er formodentligen en Aae. Det fuldkomne Tal er nok tre; thi omne trinum perfectum. — Her have vi allerede 5 Bogstaver a, a, r, t, e. Lad os blive ved. Den Tidens længste Periode, som er rimelig med hine 5, hvilke man supponerer at være de rette, er uden Tvivl et Aar. Det som Enhver i Rettergang paastaaer kan neppe være andet end Ret. Alt dette passer sig til hine 5. De Øvrige kunne nu ikke meere falde vanskelige. Thi den Deel i Legemet som er to Slags Piinslers Sæ-

72

de, kan ikke være Tand; thi den har 2 Bogstaver som de forrige Exempler ei kiende sig ved; men Taa, hvilken gaaer op i de ommeldte 5, og efter de fleeste Læseres Vidende er Podagras og Ligtornenes Residents. Et Stykke Træ umisteligt i Baade er ganske rimeligen en Aare: og den Deel som aldrig savner Væde er ligeledes en Aare. Et Mundfuld af den Sorrhuldes Glæde er endeligen vel en Taar. — Naar man nu omsætter og forsætter, transponerer og anagramatiserer disse 5 Bogstaver, vil man letteligen finde, det som Ordgaaden betyder, Taare.

Vor sidste Ordgaade betyder Catechismus, hvori findes Atheismus og CC.

5. Naturen over Konsten.

En Sang. Efter det Tydske af Hagedorn.

Der hvor Naturen selv forsvinder I Seenens overdrevne Pragt,

Mit Øre, kun mit Øre, finder

De Scalabrinske Toners Magt: Henrykket føler jeg tilvisse En Røst, uefterlignelig;

Dog Sangerindens Mund at kysse, Kun eengang hendes Mund at kysse, Det har jeg aldrig ønsket mig.

73

Men lad en konstløs Trine synge,

Saa føler al mit Inderste,

Den Danske Skønne kan betvinge Foruden Torres Trildere.

O Kiærlighed! du veed tilvisse

Hvor høit jeg ønsker mangan gang Den Mund, den søde Mund at kysse.

Ja tusind, tusind gang at kysse.

Med alle Konstfeil i sin Sang!

Y. Z —

.6 En ny Maade at gjøre Skoe.

Tagen af Journal æconomique.

Det er ikke saa meget for at lære vore hæderlige Skoemager-Mestre noget, som for at vise Læserne, hvor utrættelige de Franske ere i at raffinere deres Klædedragt fra Issen ned til Fodsolen. — I Lothringen haver man nu ogsaa begyndt at forandre Skoene, for at give dem baade en ugiennemtrængelig Tæthed og en behagelig Elasticitæt.

Uden paa den inderste Saale smøre de et Lag af den beste engelske Liim og medens det er vaadt endnu bestroe det med sine Sponer af Kork, som er bleven reven paa et Rivejern. Naar dette er tørt, bliver det atter oversmurt og bestrøet med slige Korkesponer, og atter tørret. Dette skeer saa tit indtil der er en liden

74

Finger tyk Sponer og Liim. Derpaa bankes denne Korksaale saa længe til den faaer den mnelige Tyndhed og Tethed, hvorefter den yderste Saale bliver lagt paa og syet fast.

Om denne Maade kan lade sig gjøre hos os, om den svarer til de Berømmelser, de Franske lægge paa den, det kom an paa en Prøve.

7. En indsendt Efterlignelse af Mylord Littletons Vers.

(See No. 3.)

Med eet Gran ægte Guld kan Konst og Flid Utroelig Størrelse forgylde;

Saa kan og med een Rad af Engelsk Vid En Franskmand heele Sider fylde.

I. D.

8. Om Fire-Regningen.

§. 1.

I den almindelige Ti-Regning (Arithmetica decimalis), gaaer man i Tællingen med Eeuheder ei længere frem end til ti, hvorpaa man begynder paa ny ved at lægge Eenheder til ti.

Anm. De Tal-Tegn som bruges til at bemærke disse Eenheder, 1, 2, 3 o. s v. ere bekiendte nok.

75

§. 2.

Fire-Regningen (Arithmetica tetractyca) bruger allene fire Tegn: 1, 2, 3, o. Med disse udretter man det samme, som Ti-Regningen med sine Ti.

Anm. Professor Weigel i Jena, foranlediget af et vist Sted i Aristoteles, haver først opfundet denne Regningsmaade. Man finder den beskrevet i hans Aristologistica som udkom i Nürnberg 1687. Jeg vil korteligen forklare den af Prof. Heilbronners Historia Matheseos universæ.

§. 3.

Heele Videnskaben er grundet paa tvende vilkaarlige Sætninger.

a. Naar man kommer til 4, begynder man at tælle paa ny.

b. Det første Tal-Tegn paa høire Haand bemærker Eenheder; det andet Tetrades; det tredie Tetradum Tetrades eller Tetractes; det fierte Tetrades Tetractyum og saa videre. Dog skrives her aldrig meere end 3.

Tetrader blive udtrykte ligesom Tierne i den almindelige Regne Maade, i det at man sætter et 0 paa høire Haand ved Eenheden.

76

Weigel haver fremsat følgende Tal-Navne.

10. Erf eller Wurf, et Kast.

20. Zwerf. 30. Dreft. 100. Secht.

200. Zweysecht.

300. Dreysecht.

1000. Schock. 10000. Erfschock.

1000000. Sechtschock. 10000000. Schockmalschock.

§. 4.

Naar man vil forvandle tetractyske Tal i Decimale, eller Decimale i Tetractyske, saa maa man iagttage følgende Regel.

Det første Tegn paa høire Haand bemærker Eenheder. Det andet Tetrader eller Summerne af fire Eenheder: det tredie Tetracter, eller Summerne af 16 Eenheder: det fjerde Tetracters Tetrader eller Summerne af 64 Eenheder: der Femte Summerne af 256, Eenheder, det Siette af 1024, og saa videre,

Anm. Man seer heraf, at disse Produkter ere Termini af en geometrisk Proportion, hvis Exponent er 4.

77

1. 4. 16. 64. 256.

1. 10. 100. 1000. 10000.

1024. 4096. 16384

100000: 1000000 10000000

65536. 262144.

100000000. 1000000000.

Naar f. Ex. denne Størrelse: 2103 bliver fremsat: saa er der i den tre Eenheder hvilket det sidste Tal paa høire Haand bemærker: af Tetrader er der ingen, hvilket det næst sidste Tal 0 tilkiendegiver: een Tetactres er der, som det tredie Tal bemærker — 16: det fjerde viser at der ere to Tetracters Tetrader — 64 to Gange tagen — 128. Altsaa er denne tetractyske Størrelse $2103 = 128 + 16 + 3 = 174$.

Paa selvsamme Maade kan man forvandle de almindelige Tal i tetractiske.

Slutningen følger.

9. En fri Oversættelse af Youngs Vers om Utaknemmelighed.

(See No. 4.)

Ved Utaknemlighed sees ingen anden Last:

Dens Kiæmpestørrelse opsluger andre Lyder.

Med Udyd selv dens Fælhed gjør Contrast:

Og grove Feil mod den seer ud som Dyder.

O. P. O.

78

10. Anmærkninger over et

Juridisk-Medicinsk Spørgsmaal.

(See No. 3.)

Med al Høiagtelse for Hr. Tiraquelli, den berømte Forfatter til 44 Bøger og 44 Børn, for Bartolus og Baldus for Didacus og Cujacius og andre lærde, lovkyndige Mænd, tør vi bog yttre et Ønske, grundet paa moralske og politiske Principier: at det maatte have behaget Autorerne saaledes at bestemme Dommen, at den Tvilling, som havde de beste Sindsgaver, maatte nyde Førstefødsels Rettighed hvor det gieldte om at arve Land og Folk og Værdigheder: den svageligste og mindst klygtige derimod, hvor der allene stod Penge og Midler paa Spil: og en ret smuk Tvilling skulde vige den Hæslige; thi hiin kunde gjøre sin Lykke ved Giftermaal, især om han tillige havde haabefulde Lægge.

M N.

II. Haab.

Efter Dryden i Hans Aureng-Zeb.

Hope with a goodly prospect feeds the eye, Shews from a rising ground possession nigh, Shortens the distance and o'erlooks it quite; So easy 'tis to travel with the fight.

II. Litterarisk Journal.

13. En kort Samtale, hvorudi viises at Overdaadighed fornemmelig er Aarfag til endeel Borgeres ubillige og alt for store Klagemaal over svære Skatter og Byrder. Samt bevises at de Geistlige bære lige Byrder med deres Medborgere. — Holden imellem Demas og Theophilus, begge Borgere i en liden Kiøbstæd i Norge.

Trykt hos Thiele. 2 Ark 8. Sælges for 8 S.

Skriftets Indhold svarer til Titelen og fremsætter Sandheder, som ingen uden Ondskab og Galenskab kunne nægte. Det viser at forfængelig Overdaadighed ogsaa grasserer i Norge, endskiønt den mindre kan undskyldes der end hos os. Skrivemaaden er ganske simpel; men havde han endogsaa talt med en Engels Tunge saa vilde det dog have været Vox clamantis in deserto. Thi indgroede Nationalfeil ere nok ikke saa lette at bestride.

15. Den Kongel. Danske og i Henseende

til alle Slags Maader fuldstændige Koge-

Bage- og Sylte-Bog, eller syv hundrede og ti Anviisnings-Regler, indrettet for Herskaber og fornemme Familier, saavel som for alle og enhver især, hvorefter der kan tillaves alle og kostbare, som ordinaire Retter, saa og hvorledes endeel Have-Frugter skal tørres og indsyltes, samt 52 Regler om Confiturer. Alt efter mange Aars egen Erfaring oprigtig

80

og uden al Interesse lagt for Dagen af Marcus Looft, Mester-Kok i JIzehoe. Andet og forbedret Oplag.

Uden Bogtrykkerens Navn. 35 Ark 8. Sælges hos Rothe for 4 M. 8 S.

Vi kunne ikke indsee, hvorfor vi ikke iblant de Litterariske Producter ligesaavel skulde anføre denne nyttige og til Beviis paa sin Brugbarhed anden gang oplagte Bog, som saa mange unyttige Tanker, Promemorier o. s. v. som dog finde et Sted, skiønt ofte et ubehageligt Sted, endog i de anseeligere kritiske Registre, og som have Critiquen alleene at takke for at de have en Slags Existents. Hr. Marcus Looft har alt for stor Berømmelse af det høistelskværdige Fruentimmer-Facultæt, og Mødrene høste for megen Nytte af denne classiske Autor, at de ikke med Fornøielse skulde høre om et andet og forbedret Oplag.

III. Dramaturgie.

Den som kiender Tom Tommefingers Liv og Død, den ypperlige Parodie som vi sidst sluttede med, vil tilstaae, at den ei allene overgaaer andre i Henseende til de burlesque Scener, Situationer, Lignelser o. s. v. men især ogsaa deri, at Forfatteren bruger de berømteste tragiske Digteres egne Ord og gjør der Vid, som haver kostet dem mest Umage, til Vaaben imod dem: endskiønt endeel af disse ere saa smukke at vi ere halv vrede paa Fielding, fordi han haver gjort dem latterlige. Maaskee vil eet af vore næste Blade meddele en Oversættelse af de beste Optrin.

81

No. 6.

Blandinger.

Løverdagen den 14 Novembr. 1772.

I. Smaa Stykker i Vers og Prose.

I. Kundskab.

Efter Priors SOLOMON.

Mærk, dødelige Slægt alvorligen Paa Prædikantens Ord og troe en Ven. En hellig Muse driver mig at lære,

Det Livets Skole har indprentet mig,

At al den Deel vi tænke og begiære,

Hver Drist, hver Handling er forfængelig:

At i den Vandring, som os forestaaer,

Paa kummerlige fiersindstye Aar,

Imens med tvivltsomt Fied vor Fod fremtræder, Igiennem Drøvelser og Farligheder Vort Sind, af Reisens Byrde træt og kiæd, Dog frygter for at naae sit Hvilested:

At Hver af os i Moders Liv alt tager

82

Sin fulde Arvepart af Uroe, Plager,

Af Daarligheder og Bekymringer:

At naar nu Dødens Engel drager nær,

Med al vor Videnskab vi intet vide,

End denne Sandhed, dyrt nok lært af mig, Og som af denne Sørgesang skal flyde: Den Lyst, den Glæde Hiertet ønsker sig,

Er kun en Drøm; det Onde, som vi lide, Al vor Elendighed er al for virkelig.

Fortsættelsen følger.

2. Den beste Maade at gjøre Blæk.

Ved Dr. Levis.

Tagen ud af hans Philosophical Commerce of Arts

De beste Ingredientser og deres Proportion bestaaer, i Følge af denne ypperlige Chemistes Experimenter i een Deel grøn Vitriol, een Deel fiinstødt Campechetræ og tre Deelee fiinstødte Galæbler.

Den beste Vædske at bruge hertil er Edike eller hvid Viin: dog kan man i Nødsfald ogsaa tage reent Vand. Men paa Vædskens Quantitæt er stort Forskiel. Vil man have et got sort Blæk, saa bør man ei tage meer end een Pot i det høieste halvanden Pot til 6 Lod Galæbler, 2 Lod Champechetræ og 2 Lod Vitriol.

83

Gummi angaaende da er dets Proportion ogsaa forskiellig og beroer paa den Grad af Glands man vil give Blækket, eller paa Papirets Igiennemtrængelighed. Tre Lod Gummi til halvanden Pot Blæk, er gierne nok; omendskiønt Blækket vil holde sig des længere, jo meere Gummi vi kunne komme deri, uden at gjøre det alt for tykt for Skrivningen.

Alle disse Ting kan man komme paa eengang sammen i et behørigt Glaskar. Naar det haver staaet 10 til 12 Dage, og hvis paa et varmt Sked, før allerede, vil man finde Blækket i brugbar Stand. Imidlertid bliver det des bedre, i Henseende til Farve og Varighed, jo længere det faaer Tiid til at staae paa Ingredientserne.

Eller man kan ogsaa lade Campechetræet og Galæblerne kaage en halv Times Tiid eller længere i samme Vædske: allene man tager noget meere af denne Sidste, for at opveje det som dunstner bort under Kaagningen. Naar det har kaagt bliver det siet igiennem og medens det er varmt endnu kommer man Vitriolen og Gummi dertil: saasnart disse ere opløste, er Blækket færdigt. — Herved er den Fordeel, at man ikke behøver at skidne fleere Kar end det hvori Blækket dog skal gjemmes: Blækket er snart lavet og

84

meget got til at skrive med. Paa denne Maade forhindres ogsaa at intet noget af de sine vegetabiliske Pulvere indblandes i Blækket.

Skulde man frygte at ved denne Giennemsiening endeel af de fornødne adstringerende Principier, saasom af Galæblerne, blev tilbage, saa kan man letteligen rette det, ved at kaste lidt Galæbler grovt stødt i Blækket.

Kan man have et Kar af Eegetræ, til at gjemme Blækket i, saa er det desbedre, og man behøver da ikke fra Tiid til Tiid, at komme Galæbler til: desuden kan det have sin Nytte at legge smaa Stumper Jern i Blækket.

3. En mørk Tale.

Den som gjør mig, behøver mig ikke:

Den som behøver mig, kiøber mig ikke:

Den som køber mig, bær mig ikke:

Den som bær mig, bruger mig ikke:

Den som bruger mig, seer mig ikke.

Tusind gang tusinde kiende mig ikke.

85

4. Eenfoldige Spørgsmaale,

vore Tidens Skriverigtighed angaaende.

Er der nogen litterarisk Retsindighed eller Patriotismus i at ville give udanske Ord en dansk Anseelse, ved ei allene at skrive dem med danske Bogstaver; men ogsaa efter den danske Stavelsemaade?

Var det ikke bedre gjort heller at lade dem blive reent borte, naar de nogenledes kunne undværes? Var det at naturalisere en Fremmed, naar man ei allene tvang ham til at klæde sig efter Landets Mode; men ogsaa klippede Haaret af ham og gav ham en Peruque, eller paa anden Maade mutilerde og metamorphoserede hans Legeme? Og naar man endeligen maa bruge Latinske, Franske og andre Slags fremmede Ord, som ikke allerede af vore Forfædre ere bleven naturaliserede, er det da ikke bedre at lade dem blive saaledes som de ere?

Er der mindre Umage ved at skrive dem forandret end uforandret?

Er saadan et Ord tydeligere fordi man skriver det efter den danske Udtale? Mon den som ikke forstod Ordets Betydning i sin naturlige Skriverigtighed, nu forstaaer det bedre i sin Omskabning?

86

Er der nogen Autor til, som skriver for saa en uvidende Pøbel: der ikke kan læse og forstaae saadanne fremmede Ord, med mindre de staves anderledes? Er det ikke at gjøre saadant et Ord fuldkommen uforstaaeligt for de Uoplyste, ved at skrive det paa saadan en Maade, at de endogsaa ikke meere kunde finde det i en Ordbog?

Er det ikke en Brug hos alle fornuftige Folk, at Drive en Mands Navn efter den af ham selv brugelige Maade, for at forekomme Feiltagelse, om ikke for ei at mestre Manden selv? Hvad vilde der blive af naar man skrev Grev Sengskermeng, Skampannie Viin, o. s. v.

Hvorfor skal dette ikke gjelde om Tings Navne, saavelsom om Personers? Naar vi laane et Ord fra Franskmand eller andre Udenlandske, er da ikke samme Nation i Henseende til det Ord, det samme som en Mand er i Henseende til sit Navn?

Hvorfor sættes et k i Stedet for et c eller for et ch, naar det ikke engang behøves? Hvad kan være Aarsag til saa forunderlig en Særhed, som Nogle vise, der skrive Kristian, naar Monarken selv saavelsom alle hans Undersaatter skrive Christian? Mon saadanne særsindede Folk ville i Stedet for det i begge

87

Kongeriger brugelige kongelige Chiffre C sætte et K?

Lyder ikke a c ligesaa vel ak som ak? Læser og skriver man ikke a c den Dag i Dag, i alle latinske Bøger?

Hvorfor skal det arme c forjages, naar det saa længe haver havt Sted i vore Forfædres Skrivemaade, i saa mange danske Kongers og i vor Frelses Navn? Og naar man i de danske Ord sætter k og s i dets Sted, hvorfor kan man ikke sagte lade det i de Udanske?

Er det ikke en Modstridighed, at skrive Aktion, ligesom delte t, i, si, ikke var langt unaturligere i det Danske Sprog end a, c, ak?

4. Forsynet.

Efter Higgons Generous Conqueror.

Submit thy fate to Heavn's indulgent care:

Tho' all be loft, 't is impious to despair.

The tracks of Providence like rivers wind,

Here run before us, there retreat behind,

And tho' immerg'd in Earth from human eyes, Again break forth, and more conspicuous rise.

Underkast din Skiæbne Himmelens gunstige Bestyrelse, Om end alting er forloren, er det dog ugudeligt at for-Forsynets Veie dreie sig ligesom Floder: (tvivle.

Her løbe de for os; der unddrage de sig:

Og enskiønt nedsunkne i Jorden, skiulte for vore Øine, Bryde de dog frem igien anseeligere end før.

88

5. Tabelle

over Varmens mærkværdigste Grader.

Efter Fahrenheits Thermometer.

Ved Professor Black af Edinburgh.

350 Grad under 0. Quegsølvvet fryser, efter Hr. Brauns Experimenter i Petersborg.

140. De stærkeste Spiritus frøs,

120. Siberisk Kulde.

40. Den største Kulde Fahrenheit

bragte tilveie.

33. Svage Spiritus frøs.

7. Brændeviin frøs.

0. Den Kulde, som avles af

Snee og Salt, sammenblandet.

4 Gr. over 0. Den største Kulde man har havt i England, 20. Stærke Vine frøs

27. Viinedike frøs.

32. Vand fryser. Frost.

65. Ordentlig Sommer Varme.

75. Hede.

95 til 100. Varmen i det menneskelige Legeme.

108. Feberheede.

148. Vox smelter.

89

156. Blodets Serum coaguleres.

174. Spiritus Vini kaager.

212. Vand kaager.

408. Tin smelter.

460. Bismuth smelter.

540. Bly smelter.

550. Vitriololie kaager.

561. Terpentiniolie kaager.

635. Jern begynder at skinne i

Mørke.

750. Jern skinner klart i Mørke.

784. Jern skinner i Tasmørke

1050. Jern er gloende rødt: og

dette er Hedens Grad i den sædvanlige Ild.

6. Oversættelse af Roves Vers om

Utaknemmighed. Indrykkede i No. 4.

Al Verden burde være eenig i,

Hver Utaknemmelig at give rette Løn: Saa styg en Udyd er Forræderie Imod det heele menn'skelige Kiøn.

Vor første Rebus skal hede Elleve, sammensat af Nattergal, siæl, liv, de, Greve.

Ordgaaden i No. 5 betyder Brændeviin, som bestaaer af de to Ord: Brænde og Viin.

90

7. Slutningen af Lutheranernes

Skriftemaade i Holland.

De tre Spørgsmaale, som Præsten forelægger den for ham staaende skriftende Forsamling, have naturligviis fuldkommen Liighed med Hovedposterne i den hos os brugelige Skriftebøn, nemlig Syndernes Bekiendelse, Troen paa Frelserens Fortieneste og Livets Forbedring.

Det eenstemmige Ja, hvormed saa mange Munds, i en hierterørt Tone, med alle udvortes Tegn paa Andægtighed og Ærbødighed for det høieste Væsen, besvare denne solemne Tilspørgsel, opfylder enhver Tilstedeværende med hellige Følelser: i det mindste maa jeg tilstaae, at mine Ørne aldrig have fornummet en meere siælerørende Lyd: tvende offentlige og uforglemmelige Leiligheder undtagen, jeg meener Palmesøndag 1765 og 1768, da jeg var saa lyksalig at høre paa et Ja af den største Vigtighed og til den inderligste Glæde og Opbyggelse for heele Millioner af mine Landsmænd og Troensbrødre.

Præsten ønsker derefter at den barmhiertige og trofaste Gud, som haver givet dem Villien ogsaa maa give dem Evne til at fuldbringe det o. s. v. Han formaner dem fremdeles at ydmyge sig for Herren deres Gud,

91

og med et sønderknuset Hierte tale saaledes: — Her følger en kort, konstløs Skriftebøn, efter Ritualen, hvilken Præsten med opløftet Sind og Røst oplæser og som Forsamlingen sagte læser efter.

Derpaa vender han sig igien til Meenigheden og forkynder paa denne sin Bekiendelse og Bøn, alle dem hvis Hierte og Mund have beviist deres Bodfærdighed, Syndernes Forladese; men de Ubodfærdige blive deres Synder beholdne til deres Omvendelse, hvortil han beder Gud vil give dem sin Naade. Denne Absolution slutter han med Fader vor etc. hvorefter man synger en Psalme. Og den anden Morgen gaee de til Communion paa samme Maade som hos os.

II. Videnskaber.

Som et Tillæg til det, som vi have meldt om de iuridiske Collegier ved Kiøbenhavns Universitæt, maa vi ogsaa optegne i disse Blandinger, i hvor lidet de end kunne vente at udbrede eller at forevige litterariske Begivenheder, den offentlige Prøve, som trende af vore unge Lovkyndige, nemlig Hr. Colbiørnsen, Høiesterets Procurator, og de Herrer Candidati Juris Bang og Nørregaard,

92

i forrige Maaned paa høi Befalning, i adskillige Forelæsninger have givet paa deres Gaver til at docere denne betydelige Videnskab. Det academiske Borgerskab smiggrer sig altsaa med det Haab, snart at see sine Læreres Tal forøget med en yndet og duelig Mand; dog vil en Donses Tab ikke blive glemt, ihvor vel det end kunde blive oprettet.

III. Nyttige Konster.

Professor Dominichetti, en Italiener boesiddende i London, hvor han har gjort sig meget berømt ved adskillige nyttige Bad og andre Opfindelser, søger for nærværende Tiid ved alle Hoffer i Europa et udelukkende Privilegium, at lade forfærdige og sælge en ganske besynderlig Ovn af hans Invention og næsten utroelig Brugbarhed. I den skal man med langt mindre Umage, Tiid og Ildebrandkunne kaage og lave otte forskellige Sorter Mad paa engang, være sig Suppe, Fisk, Ragout, Fricassee, Grønt, Postei, Tærter eller Steg, uden at den eene Ret i mindste Maade smager eller lugter af den anden, og især uden ringeste Fare for Ildsvaade. Den skal ogsaa tiene til at udbrede en selv behagelig Grad af Varme igiennem mange Værelser, tilligemed megen anden Nytte.

93

IV. Litterarisk Journal.

15. Idyller og Samtaler.

Trykt hos Stein 11 Ark 8. Sælges hos Rothe og andre Fleere for 20 Sk.

Den pirrende Anmeldelse, hvormed dette Skrift blev bekendtgjort, ansaae vi først for een af de Saucer, som Forlæggerne i Nødsfald komme paa en maver og smageløs Titel: ja for saadan en uskyldig Lokkemad, som en forlegen Skillingfænger, i sær i disse ei meere saa slugne Tider, ofte maae gribe til, for at faae dog Nogen til at bide. Men hvor behageligen fandt vi os ikke bedragne, da vi læste disse Idyller selv!

Forfatteren haver ikke funden for got at give sig tilkiende; men saa meget mærke vi dog af alting, at han vist nok maa være een af vore ziirligste Skribenter og een af vore mandigste Skaldrer.

Hans egen Fortale er i visse Maader en upartisk Recension af sit eget Arbeide. Med en Redelighed, som ikke findes hos alle vore nyere Digttere, nævner han de ypperlige Mønstre, som han haver søgt at efterligne. Men han tilstaaer i de fleste at have fulgt sit eget Genie, hvilket vi ønskede han overalt havde gjort, hvorved Læserne vist ikke havde tabt, da vi kiendeligen finde ham størst, hvor han synes at følge sig selv. Saadanne Genier burde aldrig at lade sig binde ved Konstens Vedtægter; men vi undskyldte ham, hvis han dog ikke reent haver villet støde de subalterne Konstdommere, som ikke have andet at dømme efter end Regler og Mønstre, og som maale Digtteres Værdie efter Aristotelis Tommestok: Wieland haver lært at Neue Bahnen sich zu brechen,

Heißt in ein Nest gelehrter Wespen stechen.

Forfatteren haver givet endeel af sine Idyller Samtalens Styrke, Munterhed og Heftighed, da han fandt de manglede det stille Sprog, den sine Stiil og

94

den liflige Velklang, som Reglerne kræve af Idyller og det er derfor ham ogsaa kalder dem Samtaler.

Ved disse Afvigelser fra den regelfaste Idylle haver han i Sandhed gjort os, for vor ringe Deel, den største Tieneste, da vi aldrig have kunnet lide det kiælne monotoniske Hyrdesprog, saa stridigt mod vore Tidens belle Nature: ja vi tilstaae, til vore Siælekræfters Beskiæmmelse, at vi have funden større Behag i en god Chinafarer Viise end i al den Schäferzärtlichkeit hos den store og de smaae Gesnere.

Imod syv Stykker med grækiske Navne, hvori Forfatteren er bleven Reglerne mindre utroe, finde vi ti, hvis Ord han haver lagt vore Nordiske Forfædre i Munden, og som allerede derved interessere os langt meere; thi hvo vilde ikke lægge større Mærke til en Hagbarth og Roric, en Hrolf og Einar, end til en saa tit opvarme, afslidt Amynt, Daphnis eller Myrtil, disse Jerusalems Skoemagere i Poesien?

Regner og Svanhvide, saavelfom Stærkodder og Isleif ere tagne af Saxo Grammaticus, og mærkværdige nok for de stærke Udtryk og andre smaa Omstændigheder; men de øvrige ere meere originale, og vise ei allene en poetisk; men ogsaa en patriotisk Ild, en ædel Iver for Landmandens Frihed og det Norske Heltemods Vedligeholdelse.

Sarraka og Beive er en skLapland Idylle, af samme Skiønhed, som den rørende Digt, hvori en Engelsk Barde besang tvende Grønlandske Elskeres ulykkeligere Kiærlighed.

De prosaiske Vers befalde os ikke saa meget som den øvrige poetiske Prose: men det er nok ogsaa en Efterligning af Gesner, og overalt hvor Forfatteren efterligner er han under sine Mønstre, hvor han derimod reiser sig uden Veiledere, bliver de tildeels under ham. I det kiælne er han ikke heller saa heldig, som i det Mandige Nogle Steder ere unaturlige og alt for raffinerede, f. x. hvor Laplænderinden ønsker "at see sin Kiærestes Aande i "sig," og hvor" hun tænker ikke i sig men i ham"

V. Dramaturgie.

Foruden de nyere og meere bekiendte Parodier paa Sørgespil, have vi endnu en gammel Dito i et Lystspil af Laffichard, kaldet Les Acteurs Deplacés, hvori man ogsaa seer en tragisk Mundfuld af Mythologien: og denne Parodie er des latterligere, da Polichinelle spiller en Hovedrolle.

Men om vi end ville tilstaae, at Forfatteren til Kiærlighed uden Strømper er den Første og Største i den Kunst at parodere; hvad Ære er derved? Er der noget lettere i Verden end Parodier? Kan man ikke parodere hvert Skrift, hvert Vers? Haver man ikke Parodier paa en Virgils Æneis, saavel som en Voltaires Henriade? Haver ikke denne selv samme Voltaire paroderet den hellige Skrift i sit forgiftige Stykke David? Og have ikke visse smaae Bespottere bestræbt sig at parodere den bibelske Skrivemaade, ved de mange Krigshistorier om Dronning Theresia, Prætendenten og de øvrige?

At gjøre sig lystig over den italienske Opera, som Dancourt, eller over den Franske, som Collee, det kan have sin Nytte; men at ville parodere Sørgespil, at ville gjøre det Heroiske, de ophøiede Tanker, som

findes i de tragiske Stykker, derfor latterlige, fordi vore vanartige Tider ikke meere vide af saadan ædel Tænkemaade og Heltegierninger at sige, vilde geraade enhver Forfatter til liden Ære, da gode Sørgespil, især de som tages af Landets egen Historie, uendeligen tiene til at vedligeholde og bestyrke National-Dyder. Hvoraf har Engelskmanden ellers det uforsagte Mod, den ubøielige Standhaftighed, som gjør hans Fædreneland saadan Tieneste i Krigstider?

Var det ikke at ønske, at i denne Tiid da det Norske Folk giver saa priiselige og for Danmark saa vigtige Prøver paa sin uryggelige Troeskab og ældgamle Mod, de to smukke National-Sørgespil Hrolf Krage og Einar Tambeskielver blev opført i Landet selv, for at bestyrke Indbyggerne i deres naturlige og characteristiske Kiærlighed til Fædrenelandet og til Fædrenelandets Fader? Kunde nogen Normand see Hr. Bruns rørende Stykke, see fine Landsmænds Hoveddyd skildret med saa livagtige Farver, uden at hans Hierte udvidedes af sympathetisk Troeskabs Drift uden selv at blive til en liden Einer?

Sandeligen saadan en Tragedie er af større Nytte end al den Kiærlighed uden Strømper, al den uægte Patriotismus som kan være eller blive til.

No. 7.

Blandinger. Løverdagen den 21 Novembr. 1772.

I. Smaa Stykker i Vers og Prose.

I. En velgrundet Bedrøvelse. Efter Prior. De beste Folk har ofte mest Fortred.

For Trulla, saa berømt for Deilighed, Blev nyligen den lille Krukke borte,

Hvoraf hun sig hver Morgen dannede De tvende halve Cirkler, jævne, sorte.

For unge Hierter alt for farlige.

Hun skiender paa sin skiødesløse Stine Og i Fortvivlelse vil legge sig.

"Ach!" raaber hun. "Jeg tør ei vise mig For nogen Siæl! Jeg er for græsselig!

Hvad nytter Øine uden Øinebryne?"

2. Fortsættelsen af Landsbypræsten.

(See No. 5.)

Huussagerne bleve ganske overdragne til min Kones Forvaltning: det Øvrige tog jeg paa mig. Indkomsterne af mit Kald, som beløb sig kun til 35 Pund Sterling om Aaret gav jeg til Præste-Enker og Børn i vor Stift; thi da jeg havde Midler nok selv, saa brød jeg mig ikke om Indkomsterne. og følte en hemmelig Fornøielse i at forrette mit Embede uden Løn. Jeg fattede ogsaa det Forsæt ikke at holde nogen Capelian; men selv at kiende alle mine Sognefolk: da ellers mange Sognepræster i Engeland fortære deres Penge i de store Stæder og aldrig komme til deres Meenigheder.

Jeg opmuntrede de gifte Folk i mit Sogn til Tarvelighed, og de Ugifte til Ægteskab: saa at det efter nogle Aar blev et almindeligt Ordsprog, at der vare tre besynderlige Mangler i Wakefield; Præsten manglede Stolthed, de unge Karle Koner og Ølhuusene Giæster,

Det kom nok deraf at min ældste Sen saa ofte hørte at jeg berømte Ægtestanden, at han strax efter sin Hjemkomst fra Universitætet fattede Kiærlighed til en Præstedatter i Naboelauguet, hvis Fader kunde efterlade hende store Midler. Men Midler var hendes mindste Fuldkommenhed. Alle, mine to Døtre undtagen, tilstod Mis Wilmots Smukhed: dertil

99

var hun ret et Billede paa Ungdom, Sundhed og Uskyldighed.

Da Hr. Wilmot vidste at min Søn ogsaa kunde vente Midler, saa var han ikke imod Partiet: og begge Familier levede i den Harmonie, som pleier at foregaae en tilstundende Ægteforening. Erfarenhed havde overbeviist mig, at Frierdagene ere de lyksaligste i vort heele Liv: jeg var derfor villig til at forlænge dem: og de adskillige Fornøielser, som det unge Par dagligen nød i hverandres Selskab, syntes at forøge deres Kiærlighed. Naar det var got Veir, saa gik vi paa Jagt. Ved Bordet førte min Kone Ordet, og medens hun skar for, gav hun os Historien af hver en Ret. Om Eftermiddagen havde vi gjerne en liden Concert, eller vi spadserede og fordrevede Dagen paa en fornøielig Maade, uden nogen Tiid at tage vor Tilflugt til Kort; thi jeg hadede alle Slags Spil, undtagen Toccadille, hvori jeg og min gamle Ven somme Tider vovede et Par Styver.

Paa denne Maade gik nogle Maaneder hen, indtil vi endeligen holde det for raadeligt at fastsætte Bryllupsdagen, som de unge Folk syntes at længes saa meget efter. Jeg behøver ikke at beskrive, hvor travelt min Kone havde, og hvilke Øiekast mine Døtre gave hinanden, medens man havde med Bryllupsanstalterne at bestille. Min egen Opmærksomhed havde en anden Gienstand: jeg var i Færd med at fuldføre en Afhandling, som jeg havde

100

i Sinde snart at udgive, som et Forsvar for den Whistonske Meening, at en Præst ikke maa gifte sig fleere end een Gang.

Da jeg holdte dette Arbeide for et Mesterstykke, var jeg saa stolt deraf, at jeg ikke kunde bare mig for at vise der for min gamle Ven Hr. Wilmot, og tvivlede aldeles ikke paa at faae hans Bifald. Men da mærkede jeg først for sildig, at han var ganske hengiven til den modsatte Meening, og det af en ganske gyldig Aarsag; thi paa den Tid friede han just til sin fjerde Kone.

Herved opkom, som man let kan tænke, en Trætte, som truede med at hindre den tilstundende Ægteforening; dog bleve vi eenige om at undersøge denne Sag Dagen for Brylluppet. Disputen gik for sig med megen Hidsighed paa begge Sider; men da Trætten var paa det heedeste, blev jeg kaldt af een af mine Venner, som raadede mig at give efter, i det mindste indtil min Søn havde havt Bryllup.

"Hvad?" raabte jeg "Jeg skulde opofre Fornuft og Sandhed for at lade min Søn faae Bryllup? De kunde lige saa got raade mig, at overgive mine Midler, som min Meening."

"Hvad deres Midler angaaer," svarede han, "da gjør det mig ondt at jeg maa sige dem, de ere næsten slet intet. Den Kiøbmand, som havde dem i Hænder, er gaaet sin Vei: og man troer ikke at hans Creditorer vil faae fem Procent. Jeg vilde nødig

101

forstrækket dem eller deres Familie før Brylluppet; men nu kan det tiene til at dæmpe deres Hidsighed i at forsvare deres Meening; thi de vil nok indsee, hvor nødvendigt det er at forstille sig, indtil deres Søn har

faaet sin Kiærestes Midler i sin Magt?"

"Vel!" sagde jeg "Er det som de sige mig, sandt, og skal jeg end derved blive til en Betler, saa skal det dog ikke gjøre mig til en Skielm eller bringe mig til at afstaae fra min Meening. Jeg vil i dette Øieblik underrette Selskabet om mine Omstændigheder. Jeg er saa langt fra at søge nogen Fordeel i den forehavende Forbindelse, at jeg endog tilbage kalder min forrige Tilladelse, og min Søn skal nu ikke have den gamle Mands Datter."

Det vilde være forgiæves at beskrive de forskellige Følelser begge Familier havde, da jeg bekiendtgjorde dem dette ulykkelige Nyt. Men det de Andre følede, var intet imod det de Elskende syntes at udstaae. Hr. Wilmot, som allerede ved vor lærde Trætte var bleven tilbøielig til at ophæve Partiet, erklærede sig nu reent ud derimod, da han hørte denne Ulykke: een Dyd besad han i Fuldkommenhed; Forsigtighed, som alt for ofte er den eeneste vi have tilbage i vort halvfjerdsindstyvende Aar.

Det eeneste Haab min Familie nu havde var at Efterretningen om vor Ulykke kunde enten være udspredd af Ondskab, eller uden

102

Grund. Men et Brev fra min Commissionair i Byen, bekræftede snart alle Omstændigheder. Tabet af mine Midler, havde i Henseende til mig selv ikke været af nogen Betydenhed: jeg var allene uroelig for min Familie, som nu skulde være ydmyg uden at have haft en Opdragelse der kunde gjøre den haardfør imod Foragt. Fiorten Dage gik hen, førend jeg forsøgte at hæmme deres Bedrøvelse; thi en alt for tidlig Trøst tiener kun til at fornye Smerten.

Imidlertid tænkte jeg paa Midler til at underholde dem i Fremtiden: og endeligen blev mig et lidet Kald paa 15 Pund om Aaret tilbudet, i en temmelig langt bortliggende Egn. Jeg tog med Glæde imod dette Tilbud, og besluttede at forøge mine Indkomster ved at drive en liden Avling.

Da jeg havde fattet denne Slutning, skrabede jeg det lidet sammen, som vi endnu havde tilbage og betalte af min Gield. Af 14000 Pund havde vi ikke meere end 400 tilovers. Det kom nu an paa at faae min Kone og mine Børn til at lade Modet synke og at stikke sig i deres Omstændigheder; thi Fattigdom med Hovmod er baade latterlig og beklagelig.

"I kunne ikke være uvidende om, mine

Børn," sagde jeg, "at endskiønt vor Fornuft ei var i Stand til at forekomme vor sidste Ulykke, Fornuften dog kan gjøre meget

til at hindre dets Virkninger. Nu ere vi

fattige, mine Glutter! men Viisdom befaler os, at skikke os efter vor slette Tilstand.

103

Lad os derfor uden Fortrydelse overgive den udvortes Glands, som gjør saa faa lykkelige lad os søge i vore slette Omstændigheder den Roe, som gjør alle lyksalige. De Fattige leve fornøiede uden vor Hielp: hvorfor skulde vi da ikke ogsaa kunde lære at leve uden deres? Ja, mine Børn, lad os fra dette Øieblik af, afstaae alle vore Fordringer paa Høihed. Vi have endda nok tilbage til at være lykkelige, dersom vi ville være fornuftige. Lad os beflitte os paa at være fornøiede i vor Mangel"

Da min ældste Søn havde studeret, saa besluttede jeg at sende ham til Hovedstaden, hvor han ved sine Dueligheder maatte kunde fortjene noget til Hielp, for os saavelsom til sin egen Underholdning. At stilles fra sine Venner og Familie er maaskee een af de mest bedrøveligste Følger af Fattigdom. Dagen da de for første Gang skulde skilles ad, kom snart. George tog Afskeed med sin Moder og Sødskende: og de blandede deres Taarer med deres Kys. Derpaa kom han til mig og bad mig om min Velsignelse. Den gav jeg ham af mit Hierte, tillige med sex Guineer, som var alt det jeg nu kunde miste.

"Du gaaer min Søn," sagde jeg, "til Fods til London, ligesom din Farfader gjorde for dig. Tag imod den samme Hest, som han fik af sin gode Biskop, — denne Stav. Tag imod denne Bog: den vil være din Trøst paa Veien: disse tre Linier ere en

104

Million værd; Jeg har været ung, og er bleven gammel: dog saae jeg aldrig den Retfærdige forladt, eller hans Børn at tigge deres Brød. Lad dette opmuntre dig alt som du reiser. Gaae mit Barn, hvordan

din Skiæbne end bliver, saa lad mig see dig engang om Aaret; hav altid et got Mod og lev vel."

Da jeg vidste at han var redelig og ærekiær, saa frygtede jeg slet ikke at sende ham nøgen ind i Verden; thi jeg var vis paa, han vilde føre sig vel op, hvordan det end gik ham. Hans Afreise forberedede vores, som gik for sig nogle Dage efter; vi kunde ikke forlade et Naboelaug hvor vi havde nydt saa megen Lyksalighed, uden nogle Taarer, som Tapperheden selv ikke kunde holde tilbage. Desuden maatte nok en Reise af 70 Miile opfylde os, som hidintil ikke havde været over 10 Miile hiemme fra, med Frygt og de Fattiges Skriig som fulgte os, nogle Miile, hialp til at forøge den. Den første Dags Reise bragte os i Sikkerhed 30 Miile hen imod vores ny Opholdssted. Om Natten tog vi ind i et ringe Vertshuus i en Bye paa Veien. Da Værten viiste os ind i et Værelse, bad jeg ham, som jeg pleiede, at gjøre os Selskab, som han og samtykkede i, da det han drak vilde forøge Regningen til om Morgen. Han kiendte det heele Naboelaug jeg skulde flytte hen til, i Besynderlighed Hr. Thornhill, som skulde være mit Herskab, og som opholdt sig nogle Miile der-

105

fra. Denne Herre beskrev han som een der brød sig lidt om at kiende meere af Verden, end dens

Forlystelser, og var besynderlig hengiven til det smukke Kiøn. Han anmærkede at ingen Dyd var i Stand til at modstaae hans Kunstgreb og Fliid, og at der neppe var een Bondepige, ti Miile rundt omkring, som han jo havde forført og var bleven hende troeløs. Denne Fortæling smertede mig; men hos mine Døtre gjorde den en ganske anden Virkning: deres Ansigts Lineamenter syntes at opklares ved Haab om en sig nærmende Triumph, og min Kone var ikke mindre fornøjet over, og stolt af de Fristelser de skulde være udsatte for og deres Dyd. Imedens vore Tanker vare henvendte her paa, kom Værtinden ind for at underrette hendes Mand om at den Fremmede, som havde været i deres Huus i to Dage, manglede Penge, og kunde ikke betale sin Regning. "Mangler ham Penge," raabte Verten; "det er umueligt; thi det er jo ikke længere siden end i Gaar, at han gav vores Byesvend 3 Guineer for at spare en gammel afdanket Soldat, som skulde været pidsket fordi han havde stiaalet Hunde." Værtinden blev imidlertid ved at paastaae det hun havde sagt; og han lavede sig til at gaae ud as Stuen, og soer paa at han vilde betales paa een eller anden Maade: hvor paa jeg bad Værten at han vilde føre denne medlidende Fremmede ind til mig.

106

3. Kom igien i Morgen.

En Sang.

Ved en af vore prosaiske Medarbeidere.

Har Aaret nogen uvis Dag,

Saa er det vist i Morgen:

Den er de Lades Velbehag

Og falske Løfters Borgen.

Jeg kommer aldrig der igien

Hvor jeg maa høre: Kiære Ven,

Kom kun igien i Morgen.

At harpax er en Gniere,

Det har man vidst saa længe.

Man aldrig seer hans Øie lee.

Med mindre det seer Penge.

Men skal han ud med Skillingen,

Saa heder det: Min kiære Ven,

Kom kun igien i Morgen.

Leander sviirer Dag og Nat,

Paa Bal og Masquerade,

Hans Ære, Velfærd er tilsat;

Dog kan han det ei lade.

Naar han advares troeligen,

Er al hans Svar: Min gode Ven,

Kom kun igien i Morgen.

Din Ungdoms Skiønhed snart forgaaer,

Min deilige Clorinde!

Og Roser ei i mange Aar

Vil blomstre paa din Kinde.

107

Brug Tiden vel. — Min ærlig Ven Er hendes Svar: Kom kun igien,
Med slige Aaad i Morgen.
Hvorledes Baldus er Poet,
Det maa enhver bekiende.
Der har de Smøreriet seet,
Som løbe ham fra Hænde.
Jeg sagde ham fortroeligen:
Kast slige Vers paa Ilden hen. — Ja kom igien i Morgen.
Den gamle Demas, stiv af Aar,
De Store dog tilbeder,
Den suur'ste Vei han gierne gaaer. Som kun til Høihed leder. Hvor Demas hen saa iiligen?
Din Død er nær, betænk dog den. — Ja kom igien i Morgen.
I Dag jeg i Visiter skal,
Saa siger Adelide,
I Morgen maa jeg paa et Bal Og Overmorgen ride.
Hvo passer da Huusholdningen?
Hvo Børnene? — Min kiære Ven, Det gier sig nok i Morgen.
Cujacius vil ei omsonst
En Doctor Juris være. Han mesterlig forstaaer den Kunst, Clienterne at skiære;

108

Men kommer der en fattig Mand,
Da korteligen svarer han:
Jeg vil see til i Morgen.
Lysander haver sin Ruin,
At takke Drik og Horer,
Han har en eeneste Termin Til alle Creditorer.
Hans Vært ham spørger, naar er den? Veed I det ikke, kiære Ven!
Kom kun igien i Morgen.
Den løfterige Crispus er En bereedvillig Tiener.
Med Munden tiener han enhver;
Men naar han, hvad han meener, Skal viise udi Gierningen,
Saa heder det: Min kiære Ven!
Kom kun igien i Morgen.
4. Et Middel at opholde Livet
i Hungersnød.

Det er forunderligt, at i disse Tiider, da det arme Norge haver lidt den yderste Mangel paa Levnetsmidler, Ingen af vore politiskpatriotiske Forfattere er falden paa at udfinde saadan Slags Føde, som nogenledes kunde tiene i Steder for den Sædvanlige, naar denne savnes. Det er ligesaa forunderligt, at den

109

indsigtsfulde Hr. von Münchhausen i Hans fortreffelige Hausvater, iblant de mange nærende Substantser, som han foreslaaer i Kornmangel, aldeles ikke nævner een af de Fornemmeste i Henseende til Prisen, Sundheden og andet. — Hasselquist beretter i hans velbekiendte Reisebeskrivelse, at nogle hundrede Mennesker i en Beleiring have opholdt Livet to hele Maaneder igiennem med intet andet end Kirsebær Gummi, hvilket de lode smelte i Munden og synkede. — Dette er intet

mindre end utroeligt, da de nærende Vædsker i vort Legeme selv ere af en sliimagtig og Gummi lig Beskaffenhed, og da saa mange af vore brugelige Spiser allene føde ved saadan en Sliim. Hvor lang en Tiid kunne ikke saa mange Syge leve af bare Havresuppe? Kirsebær Gummi er ikke meere behagelig end den af Blomme- og Birke-Træer, og man veed, hvilken sund og mild Saft disse Sidste give om Foraaret. Den Arabiske Gummi er allene noget kostbarere. Imidlertid behøves ikke meget af denne Føde, da Sliimen langt meere svækker end forøger Ædelysten, uden dog at give mindre Kræfter end Bark og andre grove Nødmidler, som fylde Maven og dog ikke mætter. Sundheden lider visseligen meere af det tørre og ufordøielige Barkemeel end af Gummi. Mueligt en For-

110

bindelse af begge Deelee kunde være meest tienlig: mueligt ogsaa Althæen Rødder saavelsom de af Quæk eller Hunde-Græs, ja endogsaa Hørfrø, en Substant som er saa riig paa Olie, kunde bruges i høieste Nødsfald.

T — e.

5. En Drikkeviise.

Efter den bekiendte Marsch: Ei so trink einmal.

Ei saa vær tilfreds og drik omkring!

Med Sorrig og Bekymringer udrettes ingen Ting. Kom, den ædle Druesaft Har en uskatterlig Kraft!

Thi saasart man drikker den,

Falder al Bekymring hen

Og vor Ungdoms Glæde reiser sig igien.

Smukke Pigers Skaal, og dens især,

Hvis Øine har indtaget os, hvis Hierte har os kiær!

Skaal. Vi have Haab og Mod

Er hun kun i Løn os god:

Denne Verden er jo saa,

At man sig forstille maa Og udvortes skiule inderlig Attraa.

111

II. Litterarisk Journal.

16. Recension over de i No. 1 af Blandingerne indeholdte Materier. No. 1.

Trykt hos Graa, 8 Sid. 8. Sælges sammesteds for 2 Sk.

Omendskiønt Recensenten allerede haver faaet sin beskikkede Deel af os i No. 4, hvormed vi ogsaa haabe at han lader sig nøie; saa skylde vi dog Recensionen selv et Sted i vor Fortegnelse over de litterariske Producter; thi da vi endogsaa have anført den ustuderede Marcus Loofts Kaagebog, hvor meget meere fortjener da ikke et halv Ark der kommer fra en studeret eller dog fra en studerende Mand, som vi maa slutte af adskillige Citationer udaf Dictionnairer og Skoelepoeter. Desuden skylde vi os selv et Svar paa denne Recension. Blandingernes tiltagende Misundere kunde ellers opsnappe disse raa Indfald, pynte og klæde dem lidt ud, og saa efter nogle nyere klygtige Hoveders Maade debitere dem, som det var af deres eget

Fabrique, uden at give vor Recensent sin tilkommende Ære.

Strax paa Titelen finde vi et Beviis paa Recensentens Efterrettelighed. Det første Halvark er ikke meere end det første Nummer af en Recension over de i det første Nummer af Blandingerne indeholdte Materier! Men dette første Halvark recenserer alle Materier i vort første heele Ark. Kiære Herre! hvad vil De sige i Deres følgende Nummere over No. 1 af

Blandingerne? Enhver seer, og Mange vil sige,

at dette er kun en liden Feil, en liden Uagtsomhed o. s. v. Men dette er den Mand, som jager efter Feil i Blandingerne: denne Forfatter, som ikke engang kan vogte sig for Uagtsomhed paa en Titel af 7 Linier, opkaster sig ukaldt, uopirret til en Recensent, en hadelig Criticus over en periodisk Samling, som ikke kunde fornærme nogen fornuftig Læser.

112

1. I den anden Deel af vore første Vers

""O Gud lad Christian og hans Undersaatte Sin gode Engel, sin Velsignelse!

Lad Fierde Fridrichs Stamme i hans Datter Hans kongelige Dyders Billede!"

finder han de første Stropher mystiske og begriber ikke Meeningen, da han ikke seer hvori de skulde connectere. Hans Hierte har da ikke sagt ham, at den høie Person, hvorom Poeten taler, er en god Engel og en Velsignelse for Christian og hans Undersaatte? Hvo som haver nogen Følelse af denne Sandhed, vilde letteligen stavet sig til Meningen. Dog, at dette ikke kommer af en forstilt Eenfoldighed; men en virkelig Taabelighed, det røber han tydeligen ved at sætte til, at der er bleven udeladt et Verbum i Enden af Verset, hvilket han dog anseer som en Licentia poetica. Ja, denne poetiske Frihed haver Poeten taget sig, da han ikke troede at skrive for Ignoranter: det Verbum som her er bleven udeladt, er beholde. Men den samme Ellipsis, som De saa grant bemærke her, den kan De ikke see i de foregaaende Stropher? Hvorledes ere De kommen til Rette med Deres Cornelius Nepos, og Phædrus, (for ei at kyse Dem med Tacitus eller Persius)? Hvor liden Meening maa De have funden i disse meeningsfuld Autorer, naar De altid behøve en soleklar Connection og standses ved en hver Ellipsis!

2. Erfarenheds Forklaring over en Deel brugelige Ord anseer han allene som satyriske Forklaringer paa nogle Ord. Uden at opholde os ved disse sidste tre Ord, som ere en jammerlig Igientagelse, maa vi allene spørge ham, hvorfor man ellers kan andsee denne Forklaring? Hvad anden Bemærkelse kan den have,

end en siin Satyre? Kiære Hr. Recensent! De

vilde siige noget, og vidste ikke hvad det skulde være. (Fortsættelsen følger)